

VEREENIGING
TER BEOEFENING VAN DE KRIJGSWETENSCHAP.

1885—1886.

*Vergadering van Donderdag, 5 November 1885,
des avonds ten half acht ure.*

Voorzitter: de Onder-Voorzitter, de heer Robidé van der Aa.

De Voorzitter. De treurige omstandigheid, dat onze geachte Voorzitter, door verwisseling van garnizoen, niet meer deze plaats kan bekleeden, verplicht mij het presidium waar te nemen. Het verheugt mij, U in den aanvang van dit 21e leesjaar het welkom te kunnen toeroepen. In de eerste plaats verzoek ik U over te gaan tot de ballotage van de nieuwe kandidaten.

De Voorzitter verzoekt de heeren Hoogeboom en Vosmacr als stemopnemers werkzaam te zijn.

De uitslag is dat met algemeene stemmen als leden worden toegelaten de heeren: J. H. Beucker Andreae, Luit. ter zee 1^e klasse; Dr. A. H. Pareau, Leeraar a/h Gymnasium; E. M. S. Visser, 2^e Luit. der Genie, allen te 's-Gravenhage; — J. L. van Heukelom, 1^e Luitenant der Artillerie en P. C. Mijzert, Paardenarts 3^e klasse, beiden te Amersfoort; — G. J. Kroon, 1^e Luit. der Artillerie N. I. Leger en J. J. Meijen, Kapitein der Artillerie, beiden te Amsterdam; — Th. W. Baron van Boetzelacr, 2^e Luit. der Artillerie; C. van Buijsen, Scheepsbouwkundig Ingenieur, Leeraar aan de K. M. A.; C. M. Kan, 2^e Luit. der Artillerie N. I. Leger; E. Lankhout, 2^e Luit. der Artillerie N. I. Leger; H. R. Mac-Gillavry, 2^e Luit. der Ar-

tillerie N. I. Leger; J. L. van Nabuijs, 2e Luit. der Artillerie; D. A. M. G. Plancken, 2e Luit. der Artillerie; C. J. Termijtelen, 2e Luit. der Art. N. I. Leger; R. de Waal, 2e Luit. der Artillerie N. I. Leger, allen te Breda; — B. S. Bos, Kapitein der dd. Schutterij en S. Hannema Lzn., 1e Luit. der dd. Schutterij, beiden te Harlingen; — P. C. B. van Marle, Kapitein der Genie, te Hellevoetsluis; — G. C. A. Fabius, 2e Luitenant der Infanterie; J. H. A. L. von Frytag Drabbe, 1e Luit. der Infanterie; A. Lafeber, Kapitein der Infanterie; P. Baron van Lewe van Middelstum, 2e Luit. der Infanterie; E. J. van de Pol, 2e Luitenant der Infanterie; G. J. Sas, Majoor der Infanterie, allen te Leeuwarden; — L. H. A. Bonemeijer, Kapitein der Infanterie, te Maastricht; — A. A. van Delden, Oud-Officier v/h Ned. Ind. Leger, te Rotterdam; — A. W. den Beer Poortugael, 2e Luit. der Artillerie; A. G. Maris, 2e Luit. der Artillerie; L. A. van Roijen, 2e Luit. der Artillerie; C. Tromp, 2e Luit. der Artillerie, allen te Utrecht; — A. A. Graaf van Limburg Stirum, 1e Luit. der Cavalerie, te Venlo en A. F. A. Schultze, Kapitein der Infanterie in Ned.-Indië.

Door den Voorzitter wordt hierna het volgend verslag uitgebracht omtrent den toestand der Vereeniging gedurende het vorige jaar:

Op 1 October 1884 bedroeg:

het aantal werkelijke leden hier te lande	1249
„ „ „ „ in Nederlandsch-Indië . .	395
Te samen	1644

Hier zijn in den loop van het Vereenigingsjaar bij-

gekomen	241
Totaal	1885

Door overlijden, bedanken of om andere redenen afgegaan 83

Zoodat het aantal leden op 1 October 1885 bedraagt 1802

en wel: werkelijke leden hier te lande 1282

„ „ in Ned.-Indië 520,

hetgeen voor het Vereenigingsjaar 1884/85 een aanwinst geeft van 158 werkelijke leden.

Benevens de rekening en verantwoording van het Bestuur over zijn geldelijk beheer :

Op 1 October 1884 was het saldo der Vereeniging als volgt:

In kas bij den Penningmeester	f 1069.60
benevens 6 Certificaten $2\frac{1}{2}$ % Nat. Werk. Schuld	
ad f100.—, volgens den stand der effecten ad	
f 66 $\frac{1}{2}$, reële waarde f 399.—;	
De ontvangsten in 1884/85 hebben bedragen . . .	7873.53 ^s
Totaal . . .	f 8943.13 ^s
De uitgaven over hetzelfde tijdvak bedroegen . . .	8266.50
Blijft in kas op 1 October 1885 . . .	f 676.63 ^s

benevens 6 Certificaten $2\frac{1}{2}$ % Nat. W. Schuld ad f100

ieder, volgens den stand der effecten ad f67 $\frac{1}{2}$, is f	407.62 ^s
en 3 maanden rente	3.70 ^s
en 1 Certificaat 4 % Nat. Werk. Schuld ad f500,	
volgens den stand der effecten ad f102, is . . .	510.—
en 6 maanden rente	9.90
alsmede, nog te innen contributie:	

van 2 leden in Nederland over 1884/85,	
" 4 " " Ned.-Indië " 1883/84,	
" 511 " " " " 1884/85,	

waarvan het saldo nog niet met juistheid is te bepalen.

Vervolgens doet de Voorzitter voorlezing van het volgende verslag van de heeren Hardenberg, Baud en Ondraad, omtrent de rekening en verantwoording van den Penningmeester over zijn geldelijk beheer, ingevolge art. 26 van het Reglement:

Aan

*het Bestuur der Vereeniging ter beoefening
van de Krijgswetenschap.*

De Commissie, bedoeld bij art. 26 van het Reglement onzer Vereeniging, voldaan hebbende aan de opdracht tot welke zij uitgenoodigd werd bij het schrijven van 5 October l.l., heeft de eer mede te deelen, dat zij de rekening en verantwoording van den Penningmeester in orde heeft bevonden.

Mitsdien stelt zij voor, die goed te keuren ter décharge van

den Penningmeester en daarbij een woord van lof te voegen voor de goede zorg, die door hem daarbij betoond werd.

's-Gravenhage,

De Commissie voornoemd,

18 October 1885.

H. F. C. HARDENBERG.

V. BAUD.

J. OUDRAAD.

Aan

*het Bestuur der Vereeniging ter beoefening
van de Krijgsicetenschap.*

Zooals U uit het hierbij gevoegde verslag blijken kan, heeft de Commissie, bedoeld bij art. 26 van het Reglement onzer Vereeniging, zich onbezwaard gevoelt het voorstel te doen, de rekening en verantwoording van den Penningmeester goed te keuren. Nietemin wenscht zij Uwe aandacht op een paar punten te vestigen, die haar bij het vervullen harer opdracht zijn opgevallen.

Aangezien echter, naar hare meening, daarbij slechts de vorm en geenszins het wezen der zaak betrokken is, heeft zij gemeend die opmerkingen bij afzonderlijk schrijven te moeten vermelden, gaarne verder aan Uw oordeel overlatende het gevolg, dat daaraan zal moeten gegeven worden.

1°. Op de quitantiën N°. 12 en 26 wordt respectievelijk in rekening gebracht f 20.80 en f 7 voor het leveren van teekeningen enz.

Bij de 2° alinea van art. 28 van het Reglement is bepaald, dat zulks slechts kan geschieden met goedvinden van het Bestuur der Vereeniging.

Van die goedkeuring blijkt evenwel niet.

2°. Op de quitantie N°. 25 wordt f 19.75 in uitgaaf gesteld voor vergoeding van reis- en verblijfkosten tot het vervullen der spreekbeurt op 30 April 1885. Uit die quitantie blijkt niet, dat dit bedrag door het Bestuur is bepaald, zooals bij de 1^e alinea van art. 28 voornoemd is voorgeschreven.

Door een goedkeurend visum van den Voorzitter op de

stukken te stellen zou, naar het gevoelen van de Commissie, aan den zin van het Reglement worden voldaan.

3°. Voor het, onder dagteekening van 28 Mei 1885, in het kasboek in uitgaaf gestelde bedrag ad f 30.25, wegens gedane voorschotten door den Hoofdcorrespondent voor Nederlandsch Indië, is op bewijs N°. 31 *niet* gequiteerd.

4°. Op eenige quitantiën is nagelaten op de plakzegels te vermelden: datum en jaartal, waarop zij gebruikt zijn.

's-Gravenhage,

De Commissie voornoemd,

18 October 1885.

H. F. C. HARDENBERG.

V. BAUD.

J. OUDRAAD.

Op voorstel des Voorzitters wordt overeenkomstig het advies der Commissie besloten, den Penningmeester voor zijn gevoerd beheer te déchargeeren.

De Voorzitter. Ik dank de commissie voor den grooten ijver, waarmede zij haar taak heeft vervuld. De commissie heeft ook enkele aanmerkingen gemaakt, die het bestuur zeer waardeert en welke ik hier met een enkel woord wensch te beantwoorden.

De eerste aanmerking was, dat op twee quitantiën van ingeleverde teekeningen niet bleek, dat deze uitgaaf had plaats gehad met goedvinden van het bestuur. Ik kan mededeelen, dat die goedkeuring werkelijk verleend was. Maar aangezien dit aan de commissie moeilijk kan blijken, zullen voortaan dergelijke quitantiën ook door den Voorzitter worden goedgekeurd.

De tweede opmerking was, dat de commissie inlichting begeerde, of overeenkomstig de bepalingen van het reglement der vereeniging, de reis- en verblijfkosten voor hen, die een spreekbeurt vervullen, door het bestuur zijn vastgesteld. Hieromtrent kan ik mededeelen, dat die reis- en verblijfkosten tot dusver vergoed werden volgens een vast tarief, in vroegere jaren op gemaakt.

Ik kan er echter bijvoegen, dat nu sedert van regeeringswege in de berekening dier kosten verandering is gebracht, door het bestuur het tarief voor deze vereeniging ook in overeenstemming

is gebracht met de in het staatsbestuur geldende bepalingen, zoodat de reiskosten voortaan niet meer per kilometer zullen worden berekend, maar aan de sprekers zullen worden vergoed hunne reiskosten volgens het spoorwegtarief 1^e klasse retour, en verder f 15 voor verblijfkosten.

Ten derde was verzuimd op eene quitantie den datum in te vullen. Hierop zal voortaan beter gelet worden.

Eindelijk is opgemerkt, dat van eene uitgaaf aan den hoofdcorrespondent in Indië geen behoorlijke quitantie was overgelegd. De reden daarvan was de plotselinge verplaatsing van dien officier naar Borneo, zoodat hij per briefkaart bericht heeft gegeven van het per postwissel ontvangen geld.

Ik meen hiermede de gemaakte opmerkingen te hebben beantwoord en dank nogmaals de commissie voor den ijver, waarmede zij hare taak volbracht heeft.

Aan de orde is thans de verkiezing van leden van het bestuur.

Ingevolge art. 16 van het reglement, treden volgens den rooster af de heeren K. Eland, C. Bosscher en G. N. H. Schultz van Haegen.

Voorts moet eene verkiezing plaats hebben van drie leden van het bestuur ter vervanging van de heeren: W. C. Hojel, K. P. Kempers en A. L. W. Seyffardt, die, wegens vertrek uit de stad, als leden van het bestuur bedankt hebben.

De uitslag der stemming is dat herkozen worden de heeren C. Bosscher en G. N. H. Schultz van Haegen met 54 en de heer K. Eland met 53 stemmen.

En dat gekozen worden de heeren C. M. H. Pel met 54, C. L. W. Moorrees met 40 en M. H. J. Plantenga met 38 stemmen.

De drie eerstgenoemden verklaren hunne herbenoeming aan te nemen.

De heeren Pel en Plantenga, ter vergadering tegenwoordig, verklaren ook de benoeming aan te nemen, waarna beide heeren aan de bestuurstafel zitting nemen.

Aan den heer Moorrees zal van zijne benoeming worden kennis gegeven.

De Voorzitter verleent thans het woord aan den heer J. van

DER WEDDEN, *Ritmeester der Cavalerie*, tot het houden der aangekondigde voordracht: *aanteekeningen op de oefeningen der cavalerie in het algemeen en de opleiding van het eskadron in het bijzonder.*

De heer VAN DER WEDDEN:

Mijne Heeren!

Toen ik van het bestuur dezer vereeniging de uitnoodiging ontving voor U als spreker op te treden, lachte mij dit denkbeeld in den beginne volstrekt niet toe. Het was voornamelijk de keuze van het onderwerp, in verband met de samenstelling van deze vergadering, die mij het meeste afschrikte. Wel meende ik de overtuiging te mogen koesteren uwe aandacht eenige oogenblikken te kunnen boeien, wanneer ik bijv. het al of niet nuttige van cavalerie of bijv. speciaal de oorlogstaak van *onze* cavalerie tot onderwerp koos, maar dergelijke bespiegелende redeneeringen konden mij zelf niet bevallen, en hoewel om bovengenoemde reden, de samenstelling van deze vergadering, tamelijk huiverig, besloot ik toch, mij tot het meer positieve, zij het dan ook misschien hier wat te eenzijdige onderwerp, de oefeningen van ons wapen te bepalen. Dit onderwerp zal zeker de belangstelling ondervinden van mijne collega's, de cavaleristen, en mocht ik hen misschien al niet veel nieuws kunnen vertellen, toch hoop ik, in den loop van den avond, enkele opmerkingen te kunnen maken waarover zij wel met mij in discussie zullen willen treden.

Maar U, Mijne Heeren! niet cavaleristen; zal het mij gelukken ook uwe aandacht bezig te houden? Ik hoop het, al kan ik ook de vrees niet onderdrukken, dat ik hierin fiasco zal maken. Wat mij evenwel troost en moed geeft, Mijne Heeren, is de gedachte, dat gij allen, toen gij hier kwaamt, geweten hebt dat ik zou lezen over:

De oefeningen der cavalerie in het algemeen en de opleiding van het eskadron in het bijzonder.

Ik koos dit onderwerp wijl het mijne overtuiging is, dat de Nederlandsche cavalerie te weinig talrijk is voor de taak, die

men van haar wacht; maar daar het niet in de macht ligt van ons cavaleristen om hierin verandering te brengen, kunnen wij ten minste zorgen dat het gehalte onzer cavalerie zoo goed mogelijk zij. Degenen die zich illusiën maken dat de Nederlandsche cavalerie, in tijden van gevaar, in alles zal kunnen voorzien, wat wij zoo nu en dan als haar taak hooren opnoemen, zullen m. i. daarvan de bitterste teleurstelling opdoen en waarschijnlijk te laat ondervinden dat ons wapen, veel, ja laat ik gerust zeggen, te veel beknibbeld is.

De groote aanleiding tot verschil tusschen de oefeningen van een bereden en een niet-bereden korps zit in de eerste plaats daarin, dat men bij ons niet alleen met den man, maar ook met het paard te doen heeft; het paard, dat niets doet uit plichtgevoel of vaderlandsliefde, maar dat alleen gehoorzaamt omdat het er door de dressuur toe gedwongen wordt, en dat dan ook dadelijk een spaak in het wiel steekt, wanneer het onverstandig of ontijdig als bondgenoot wordt opgeroepen. Juist dat paard is dan ook de oorzaak dat bij ons de oefeningen alleen vruchten kunnen dragen wanneer zij langs een geleidelijk opklimmenden weg plaats hebben. Immers, kan men voor een enkele maal de half afgeëxerceerde rekrut bij de infanterie, aan een hoogere oefening laten deelnemen, mits men hem met een enkel woord op de hoogte van den toestand brengt, het halfafgerichte paard spot met al die redeneeringen en laat zich onmiddellijk gelden zoodra van den geleidelijken weg wordt afgeweken. Maar ook het langzamerhand gewennen aan vermoeienissen, het zonder schokken en zonder nadeel op adem brengen van het paard, eischt eene beredeneerde opklimming in de oefeningen en verbiedt het onverstandig of ontijdig gebruik maken van onze krachten. Van daar dat het vóór alles bij de cavalerie noodig is, dat gewerkt wordt volgens een vast goeddoordacht plan, en dat wij ons door niets ter wereld van dat plan laten afbrengen.

Behalve dat moeten ook de oefeningen bij de cavalerie zoo eenvoudig mogelijk zijn, want bij een wapen waarbij de gunstige oogenblikken van optreden meestal zoo plotseling voor den dag komen en zoo spoedig voorbij zijn, waarbij dus elk besluit tot

handelen zóó spoedig moet worden genomen, en waar de uitvoering zóó snel in haar werk moet gaan, kan alleen groote eenvoud in alle handelingen en bewegingen een waarborg zijn voor het succes.

Tot voor eenige jaren werd het principe van die geleidelijke opklimming geheel over het hoofd gezien en zag men dan ook dikwijls de zonderlingste dingen gebeuren. Paarden bijv., die maandag en dinsdag klassiek in de manège waren gereden, meestal op trens, vermoedelijk dus wel tot verbetering der houding enz. zag men woensdags in volle marschtenue, met de stang in den mond, de wildste exercitiën uitvoeren.

Ruiters die van daag en gister nog de grondbeginselen der rijkunst, volgens de eerste les ruiterschool, dus op deken en trens leerden, zag men morgen bij de velddienstoefeningen als dollen over de heide vliegen, om misschien den daaropvolgenden dag weer zonder beugels in de manège te gaan rijden.

Gelukkig zijn die tijden in hoofdzaak voorbij, en ziet men ook nu nog somwijlen hier of daar een opvolging van oefeningen, die moeilijk met het gezond verstand van een paardenman te rijmen is, dan kan men in 9 van de 10 gevallen aannemen dat het vreemde invloeden geweest zijn, die den cavalerist van den eenigen goeden weg hebben afgebracht.

Opzettelijk heb ik bij het hoogst noodzakelijke van een geleidelijk en goeddoordacht oefeningsplan iets langer stil gestaan, omdat het mijne overtuiging is, dat het gemis aan eene leidende gedachte bij de oefeningen de oorzaak is geweest, dat het resultaat dier oefeningen vroeger dikwijls veel te wenschen heeft overgelaten. En bedenkt men dan eens wat voor 20 jaren van de cavalerie gevorderd werd en wat nu de eischen zijn, die haar gesteld worden, dan zal het gewicht van een degelijk oefeningsplan nog meer in het oog springen. In mijne verdere bespreking zal ik daarom trachten onze oefeningen naar eene rationeele volgorde te rangschikken. Ik zal zoo mogelijk elk dier oefeningen bespreken om na te gaan of die oefening nuttig is en of zij op doelmatige wijze plaats heeft. De tijd verbiedt mij echter te veel in details aftedalen en dwingt mij zelfs om over die enkele onderwerpen, waarover onder ons cavaleristen het minste ver-

schil van gevoelen heerscht, vrij snel heen te stappen, misschien zelfs sneller dan het belang der zaak wenschelijk maakt.

Wanneer de cavalerie gedurende de zomermaanden hare veld-dienst oefeningen heeft gehouden en daarna heeft deelgenomen aan de verschillende najaarsmanoeuvres, heeft haar materieel, de paarden, meestal een harde proef doorstaan, waarvan trouwens de gevolgen meest altijd duidelijk zichtbaar zijn. De paarden zijn vermagerd en vermoeid in de beenen, en hun houding laat ten gevolge van het ruwere terreinrijden dikwijls zeer veel te wenschen over. In het belang van die paarden, en dus ook van het wapen, is het dringend noodig dat de gevolgen van de doorgestane vermoeienis en van de onvermijdelijk ruwere behandeling zoo spoedig mogelijk worden uitgewischt en de ingeslopen gebreken worden hersteld, zonder dat zou ons kostbaar paardenmateriaal spoedig te gronde gaan. Maar ook de manschappen hebben in dat tijdperk dikwijls gewoonten aangenomen, hetzij in hun wijze van rijden, hetzij in hun andere dienstverrichtingen, die niet mogen geduld worden, en die zoo spoedig mogelijk weer moeten vervangen worden door de als doelmatig erkende handelingen volgens de voorschriften, waarvan zij door de meerdere vrijheid bij de manoeuvres en het dientengevolge mindere toezicht op hun persoon onwillekeurig zijn afgeweken.

Van een anderen kant dwingt ons ook de naderende winter zijnerzijds tot verandering onzer oefeningen en wij kunnen dus den 1sten November, zoowel ten gevolge der afgeloopen oefeningen als ten gevolge van de eischen van het koudere seizoen, gerust als het cavaleristische Nieuwjaar beschouwen.

Wij zullen nu achtereenvolgens al de oefeningen van af dat tijdstip doorloopen en een schema geven van eene geregelde opvolging dier oefeningen, zoodanig dat de geheele opleiding volgens cavaleristische denkbeelden geschiedt en zoodanige opklimming worde in acht genomen, dat met 1 Augustus al de eigenaardige oefeningen van het wapen zijn afgeloopen en de cavalerie van af dat tijdstip gereed en in staat is om aan alle oefeningen op groote schaal, waarvoor men haar zou willen gebruiken, te kunnen deelnemen.

Dientengevolge zullen wij achtereenvolgens bespreken manègerijden, het toegepaste rijden, het exerceeren, den veld-dienst en de manoeuvres, om daartusschendoor tevens eenige opmerkingen te maken omtrent het schermen, de gymnastie, de voltige, het vechten te paard, het springen, de theorieën enz. Zooals ik evenwel reeds gezegd heb, dwingt de beperkte tijd mij over alles slechts het meest in het oogvallende of datgene, wat ik zou wenschen te veranderen, te bespreken.

Met 1 November beginnen dus de rijkunstige oefeningen in de manège tot verbetering der houding van ruiter en paard en wel, zooals het reglement, mijn inziens zeer terecht, voorschrijft, op deken en trens. Dit onderwijs moet onafgebroken worden voortgezet gedurende de maanden November, December en Januari, om tegen 1 Februari het rijkunstig onderwijs te kunnen beginnen op het zadel, eerst zonder en dan met beugels, en eindelijk in Maart de oefening in de manège met het rijden op de stang te kunnen besluiten. Met 1 April dus moet de geheele rijkunstige oefening van ruiters en paarden zijn afge-loopen. Die maand kan dan bij ongunstig weër aan het rijden van caroussel in de manège, bij gunstig weër aan de behan-deling der wapens te paard in de open lucht en aan het zoogenaamde sabelvechten besteed worden.

Dit goed doorgevoerde en degelijke manègeonderwijs be-schouw ik als den grondslag, waarop het geheele gebouw onze zomeroefeningen moet rusten. Geen enkel cavalerist zal mij hierin bestrijden; de reden waarom ik er echter nogmaals hier op terugkom, is om tot U hooger geplaatsten van een ander wapen, die natuurlijk niet zoo met ons wapen meêleeft, het verzoek te richten, laat ons vooral in die periode met rust, stoor ons niet in onze geleidelijke opklimming, door bijv. midden in onze elementaire oefeningen aan onze paarden eischen te stellen, die eerst later straffeloos kunnen worden bevredigd, want schudt gij aan de fondamenten dan brengt gij het geheele gebouw in gevaar.

Ik zal mij over dit rijden en het onderwijs in de manège niet verder uitlaten omdat het de grenzen, die ik mij gesteld heb, zou overschrijden, alleen wil ik nog opmerken, dat ik die

manègerijderij zoowel als het gelijktijdig daarmêe gepaard gaande onderwijs in de lichaamsoefeningen of de theorie, geheel en al onder de leiding en verantwoordelijkheid van den pelotonscommandant wil laten plaats hebben. Tegen 1 Mei ontvangt dan de eskadronskommandant de pelotons geheel gereed uit handen van de pelotonskommandanten. Ik reken daarbij dat ieder peloton dagelijks driemaal drie kwartier, dus in het geheel twee uur en één kwartier, wordt bezig gehouden, waarvan $\frac{3}{4}$ uur met rijden en de beide andere $\frac{3}{4}$ uur met theorie, schermen, voltige, gymnastie of schieten met de kamerschietscilinders. De avondscholen reken ik hier buiten. Van het kader zou ik eene afzonderlijke klasse maken en de rest van het eskadron in 3 deelen verdeelen, door het peloton van den officier die met het kader belast is (of die wellicht ontbreekt) voor den geheelen winter bij de instructie op te lossen. Nog eene opmerking omtrent de manège. Alhoewel geen voorstander zijnde van het springen in de manège, heeft mij de ondervinding geleerd dat vele ruiters bij het springen in de vrije natuur, het groote gebrek van de onderbeenen aftesteken, niet gemakkelijk kunnen afleeren. In Duitschland laat men de manschappen daarom springen in de manège op de deken maar zonder beugels of teugels en de armen kruiselings over de borst. Als ze dan hunne beenen afsteken, vallen zij er naast, dus dan zullen zij het wel afleeren. Deze oefening ware te probeeren.

Wij kunnen nu overgaan tot het bespreken van enkele der oefeningen, die gelijktijdig met de bovengenoemde rijlessen gedurende de wintermaanden moeten plaats hebben. In hoofdzaak zal dit zijn de gymnastie, de voltige, het schermen, het voet-exerceeren, het schieten en de theorie. Wat de gymnastie betreft, meen ik er op te mogen wijzen dat de cavalerie in de verschillende garnizoenen al zeer stiefmoederlijk bedeed is met geschikte lokalen en hulpmiddelen voor dat onderwijs. In de meeste garnizoenen moet de gymnastie onderwezen worden in een of andere donkere stal en met de meest primitieve hulpmiddelen, waardoor het natuurlijk een zeer ondankbare taak wordt bij onze hussaren ambitie voor dat onderwijs

optewekken. Dat hierin verandering kome, is dringend noodig.

Omtrent het onderwijs in het schermen zooals dat thans geschiedt, is mijn oordeel zeer ongunstig. Mijns inziens staat dit onderwijs niet alleen op vrij lagen trap, maar wordt het ook gegeven in strijd met alle regelen van het gezond verstand. Op eene andere plaats als deze (in de *Milit. Spect.*) heb ik mij nog kortelings over dat onderwijs uitgelaten en ik wil er dus hier niet langer bij stilstaan, doch alleen den wensch uiten dat de cavalierist die, zooals iedereen volmondig erkent, zijn sabel in de allereerste plaats als *stootwapen* moet gebruiken, verlost worde van een leerwijze waarbij het *steken* geheel op den achtergrond treedt en nagenoeg uitsluitend *houwen* beoefend wordt. Ik wenschte dat het schermonderwijs weer begon met den degen, het stootwapen, en dat niemand tot het sabelschermen werd toegelaten, die niet minstens den graad van *prévôt* op den degen had bereikt.

En nu een woord over het theoretisch onderwijs. Hierover loopen de opinies zeer uiteen. Hoe menigmaal heb ik niet hooren zeggen „och dat haalt toch niets nit” of dat is „tijdverknoeien” enz., terwijl weer anderen meenen dat theorie houden alleen praktisch, waarmee zij dan bedoelen tijdens de praktische uitvoering, moet plaats hebben. Ik ben zoo vrij met die allen eenigszins van opinie te verschillen. Wel ben ik het eens dat ons theorie houden met den troep dikwijls weinig resultaten heeft, maar dan ligt het mijns inziens, meest aan de wijze waarop die theorie gehouden wordt, en vooral aan het gemis aan behoorlijke handleidingen bij het houden van die theorie. Bijv. Moeten wij met onze menschen den velddienst behandelen, dan moeten wij de stof voor onze voordrachten of lessen zelf uit het geheele Voorschrift op den Velddienst bij elkaar zoeken, want wij vinden al wat voor de hussaren van belang kan zijn, bijna over het geheele boek verspreid, en er behoort al een vrij groote handigheid toe om daaruit een geregelde reeks voordrachten voor onze manschappen bijeen te zoeken.

Ik zelf herinner mij althans hoe ik dikwijls heb verlegen gestaan, wanneer mij bij een of andere feestelijke gelegenheid gezegd werd: „Mijnheer houd eens theorie met uwe manschap-

pen, over dit of dat onderwerp." Ik weet niet wie dan dikwijls meer verlegen stond, ik met de vragen, die ik doen moest, of de manschappen met de antwoorden, die ze moesten geven, maar meestal niet gaven. Wat wij dus reeds op enkele plaatsen zien gebruiken, namelijk een handleiding voor den instructeur bij het houden van theorie, diende algemeen ingevoerd te worden, opdat de instructeurs weten *wat* zij te behandelen hebben en hunne wijze van bespreken ook niet te veel uiteenloope.

Maar ook dit nog zal niet voldoende zijn, wanneer niet de instructeur zich weet te plaatsen op het standpunt der menschen die hij moet onderwijzen; en wanneer ook ik thans zeg, die theorie moet praktisch gegeven worden, dan bedoel ik daar niet meê zooals wellicht anderen, op het terrein of tijdens de oefening, maar dan bedoel ik daarmee bevattelijk en begrijpelijk voor de eenvoudige menschen, tegen wie men spreekt. Een enkel voorbeeld om mijn idêe duidelijk te maken. Ik zal theorie houden over den velddienst; nemen wij het eenvoudigste gedeelte: de veldwachten. Wanneer ik dan met mijne menschen aan een tafel ben gezeten en een oogenblik heb gesproken over het doel en het nut van een veldwacht, begin ik een dergelijke wacht in werkelijkheid op mijn tafel uit te zetten. A l'instar van dien Zweedschen kapitein maak ik echter op mijn tafel eerst een reliefkaart van een geaccidenteerd terrein. Ik doe dat op de volgende wijze:

De schoen- en kleeorborstel, met de haren omhoog, doen dienst als bosschen; de rosborstel, met de kortere haren, als kreupelhout; met den vinger en een glas water teeken ik in een oogenblik een paar beken of meren, terwijl een paar sponsen voor heuvels fungeeren. Zoo is mijn terrein in een oogenblik gereed. Als veldwacht neem ik nu een doosje met $\pm$ 30 lucifers. Mijn vedetten (hier de lucifers) plaats ik bijv. aan den rand van het bosch (hier de borstel) zóódanig, dat zij met hunne roode of blauwe kopjes even boven de haren uitkijken, of tegen de helling van de hoogte (hier de spons) enz. enz. Enfin Mijne Heeren! ik meen U duidelijk gemaakt te hebben hoe ik geloof dat theorie houden goed en vruchtdragend kan plaats hebben. Zoodra nu het goede weêr aankomt en de troep naar buiten gaat, wordt dit onder-

wijs buiten voortgezet door al marscheerende de proef te nemen of het kamer-onderwijs vruchten heeft gedragen. Daarom moeten vooral dan alle officieren en onderofficieren die bij den troep rijden, zich voortdurend met de manschappen, vooral de jongere, bezighouden en praten, om dezelfde vragen, die vroeger binnens kamers behandeld zijn nu, aan de werkelijkheid getoetst, te herhalen. Bijv. na eerst weer eens de vragen over de uren van het op- en ondergaan der zon en de hemelstreken behandeld te hebben, vraagt men aan een man hem op de zon wijzende, hoe laat is het nu?

Enfin genoeg over het theoriehouden; wie zich m. i. de moeite wil getroosten zelf hulpmiddeltjes te bedenken, zal ook wel resultaten verkrijgen.

Ik zal hiermede van de eigenlijke winterwerkzaamheden afstappen, niet wijl ik mij verbeeld al het belangrijke van die oefeningen besproken te hebben, maar in hoofdzaak wijl de tijd mij drijft, en ik hoop in de velddienstoefeningen een dankbaarder onderwerp voor U te vinden, maar ook wijl ik geloof dat wij cavaleristen het omtrent die winteroefeningen zóó vrij weleens zijn, dat het nutteloos zou zijn er langer bij stil te staan.

Toch moet ik consequent blijven. Ik heb U gezegd dat ik in de allereerste plaats bij onze oefeningen eene geleidelijke opklimming noodzakelijk acht, en daarom moet ik ook in mijne redeneering een geregelden gedachtengang blijven volgen.

Is dus met 1 April de rijkunstige opleiding, door het van af 1 November streng doorgevoerd manègeonderwijs, afgelopen, dan kunnen wij van af dat tijdstip overgaan tot het meer toegepaste rijden. Ik bedoel hiermede in de eerste plaats het carouselrijden, en in de tweede maar voornaamste plaats, tot de oefeningen, die den man moeten leeren om te paard te vechten. Voor goede ruiters vind ik het carouselrijden eene aangename afwisseling, vooral als men het ook niet laat rijden dan door ruiters die hun paarden vrij goed meester zijn, en het dus ook werkelijk een bewijs van goed rijden blijft. Voor het gebruik der wapens te paard heeft ons reglement een paar oefeningen waarop ik nader wensch terug te komen.

In de eerste plaats het zoogenaamde koppenhakken, waarbij wij in sierlijken korten galop door de open manège langs een Stal koppen rijden, waarnaar wij steken en houwen uitvoeren. Behalve dat ik deze beweging niet overeenkomstig den aard van het cavaleriegevecht vind, is die oefening volgens mij ook te moeielijk om doelmatig, dat is algemeen toepasselijk, te zijn; het is mij te veel pardecultuur. Beter vind ik de oefening op één kop waarlangs ieder man beurtelings in flinken gang henen rijdt om hem en passant een houw of steek te geven. Hierbij begaat men echter de fout dat men den man gewoonlijk laat missteken om het aanhoudend oprapen van den kop te vermijden. Ik gebruik daarom andere toestellen die beter zijn en waarbij het aanhoudend oprapen der koppen vervalt. Maar met deze twee oefeningen is ons reglement ook uitgepraat op dat gebied. De oefening van twee gelederen tegenover elkaar die elkander aanvallen, beschouw ik meer als een voorbereiding tot de charge, zij het dan ook een zeer slechte voorbereiding; ik kom hierop zoo aanstands terug.

Zeer terecht heeft men dan ook ingezien, dat de oefeningen in het gebruik van den sabel te paard nog al te wenschen overlieten, en heeft men getracht door het voorschrijven van andere oefeningen daarin te voorzien. Mijns inziens is men echter in de keuze van die oefeningen niet zeer gelukkig geweest. Men blijft bij al die oefeningen veel te veel hangen aan het denkbeeld van schermen te paard, en ziet geheel en al den hoofdfactor in het cavaleriegevecht, de snelheid van het paard, over het hoofd. Wie stilstaande met zijn tegenpartij een sabelgevecht begint, doet altijd een gevaarlijk werk, dat bijv. tegenover een infanterist dikwijls zeer onaangenaam kan eindigen, maar wie met vertrouwen zijn paard de sporen durft geven en zijn tegenpartij met de borst van zijn paard durft aanvallen, bezit daarin een wapen waartegen de meest taaie vijand niet bestand is. Alvorens dus die onlangs voorgeschreven vechoefeningen voor goed worden ingevoerd, hoop ik dat zij nog eene groote wijziging in meer cavaleristischen geest zullen ondergaan.

Het is in de periode, die wij thans bespreken, ook het oogenblik om met het springen een aanvang te maken. Naar

onze zienswijze moet het springen eerst aan de hand en daarna opgezeten, maar altijd over vaste hindernissen geschieden. In geen enkel cavalerie-garnizoen mag een oefeningsbaan, met zooveel mogelijk afwisselende hindernissen ontbreken, evenwel moet het springen nog daarenboven zooveel mogelijk in de zomermaanden in de vrije natuur beoefend worden, daar m. i. het goed springen in de oefeningsbaan nog volstrekt geen vasten waarborg is, dat de paarden ook in de vrije natuur goed zullen springen. Het klauteren door droge en natte slooten moet vooral een ernstig punt van oefening uitmaken, wijl het klauteren nog veel nuttiger is dan springen. Ik sprak daar zoo even van vaste hindernissen en kom daar nog eens op terug, omdat ik niets verkeerder vind dan het oefenen op losse of zachte en meêgevende hindernissen, die ik daarenboven veel gevaarlijker acht.

En hiermede, Mijne Heeren, kom ik langzamerhand tot de eigenlijke zomeroefeningen en hoop dus thans eenige opmerkingen te maken naar aanleiding van het exerceeren, om daarna over te gaan tot den velddienst.

Zooals ik reeds gezegd heb, kan bij gunstig weêr in de tweede helft van April, dus gelijk met de sabelexercities, ook het exerceeren beginnen, en wel met de pelotonsschool. In dezen zelfden tijd is het kader ook bij gedeelten bezig met de herhalingsoefeningen van den velddienst, opdat zij later tegen 1 Mei, als het geheele eskadron met de velddienstoefeningen begint, als instructeurs kunnen optreden.

Wanneer de ruiters en paarden den wintercursus in de manège grondig doorloopen hebben, is de pelotonsschool slechts kinderkwerk, en zijn 14 dagen, of eigenlijk 10 oefeningsdagen, voldoende om al het daarin voorkomende geregeld te doorloopen en te beoefenen. Tegen half Mei kan dan de eskadronscommandant in den letterlijken zin van het woord het commando over zijn eskadron aanvaarden. Dan begint dus het eigenlijke exerceeren met het eskadron, en aangezien in diezelfde periode ook reeds de velddienst begonnen wordt, en ook nog één dag per week aan het schijfschieten moet worden besteed, moeten wij

voor dit eskadrons-exerceeren minstens één maand à 6 weken stellen, en moet dus de regementscommandant, wil hij den geleidelijken gang der oefening niet storen, tot half Juni zijn lust weten te bedwingen, om door het vereenigen der eskadrons, zelf als leider der oefeningen op te treden.

Over het exercceeren met het eskadron, dat de basis uitmaakt voor de latere oefeningen van het regiment, wil ik nog een paar zaken opmerken. Die oefening moet zoover gaan, dat ieder eskadron aan het eind dezer periode volmaakt zonder commando's, dus geheel op signaal, de geheele eskadronsschool kan uitvoeren. Vooral het commandeeren door de pelotonscommandanten moet tot een minimum worden teruggebracht, en alles, wat slechts eenigszins mogelijk is, moet geschieden op aanwijzingen met den sabel of met de hand. Zooveel mogelijk moet de eskadronscommandant vrijgelaten worden bij dat onderwijs, hij is verantwoordelijk en moet zijn eskadron na 6 weken geheel gereed kunnen presentceeren, maar dan is het ook noodig dat hij de vrijheid hebbe om zijne oefeningen zelf te regelen. Men binde hem dus niet, maar eische dat hij zijn eskadron geheel gereed en goedgaand voorstelle aan het eind van deze oefeningsperiode.

Het is duidelijk dat, als ik mij in al het voorgaande een voorstander verklaard heb van eene geleidelijke opklimming, ik dus ook zoo min mogelijk meer oefeningen uit een vorige periode wil herhalen. Ruiterschool wordt dus in de zomermaanden volstrekt niet meer beoefend, maar even als men bijv. in het Duitsche leger, na eene vermoeiende oefening de manschappen door te defileren in den paradepas weer gaarne herinnert aan de basis waarop alles steunt, zoo wensch ik ook onze ruiters telkens indachtig te maken, dat het welslagen van iedere exercitie in grooter verband, in hoofdzak het gevolg is van de juiste besturing van ieder paard door zijn ruiter. Iedere oefening in de pelotons- en eskadronsschool wensch ik dus te eindigen met een rijkunstigen paradepas, namelijk het afzonderlijk rijden van het geheele peloton of eskadron op signalen. Ik wil daartoe het peloton of eskadron bijv. in colonne met

vieren met afstanden en tusschenruimten opstellen en op signalen eenige wendingen en voltes in de verschillende gangen doen uitvoeren. Hierdoor wordt ieder man weer gedwongen zich met zijn eigen paard bezig te houden en voor een oogenblik weer zuiver de hulpen van vuisten en beenen aan te brengen, zooals hij dit in de manège geleerd heeft.

Alvorens de eskadronsschool te verlaten, acht ik het oogenblik gekomen om een enkel woord te zeggen over een onderdeel onzer oefeningen, dat ongetwijfeld tot de gewichtigste behoort, en niettegenstaande dat toch op een nog vrij lagen trap staat; ik bedoel de beoefening der charge.

De wijze waarop bij ons de charge beoefend wordt, geeft ons een zeer verkeerd beeld van de werkelijkheid en leert aan onze ruiters en paarden juist die zaak, waarvoor wij in de werkelijkheid het meest bevreesd zijn, namelijk het keert maken voor den vijand. Hetzij wij een aanval beoefenen op de infanterie, hetzij op de cavalerie, steeds gewennen wij ruiters en paarden om bij het op elkander inrennen langzamerhand den gang te vertragen en eindelijk halt te houden en keert te maken, juist daar, waar in de werkelijkheid de snelheid het grootste moest zijn. Het is zeer zeker moeielijk, en misschien wel wat pijnlijk ook, om de charge geheel naar de natuur te beoefenen, maar zooals wij het nu doen, is het toch zeker verkeerd en zullen wij de ruiters en paarden niet gewennen om tegen het vijandelijk vuur in te rennen, of de tegenpartij met de borst van het paard omver te loopen.

Zie hier hoe ik zou willen doen. Ter beoefening der charge op infanterie stijgt de helft van het eskadron af en stelt zich bijv. op 3 of 4 gelederen, met 3 passen afstand en tusschenruimte, met de karabijn gewapend te voet op. De rest van het eskadron, insgelijks met geopende rijen en gelederen, stelt zich op geruimen afstand daar tegenover en rijdt, terwijl de eersten vuren en salvo's geven, eerst in draf, daarna in galop en eindelijk in ren, door die smalle gangetjes der geknield liggende en vurende ruiters. Binnen 25 passen mogen geen salvo's meer gegeven worden, ter voorkoming van ongelukken. Deze oefening beviel mij zeer.

Om den schok na te bootsen en te beoefenen, nam ik strooppoppen die ik in een gelid naast elkander plaatste, bijv. 20 à 25. Op de vleugels van dit gelid plaats ik enkele afgezeten ruiters om te vuren, terwijl ik om nog meer rook te maken vóór het gelid of boven den wind een paar vochtige bossen stroo in brand steek. Bij ondervinding heb ik gezien, dat het echter buitengewoon moeielijk is en veel oefening vereischt, om man en paard er toe te krijgen om juist op het gewilde punt, dus bij de strooppoppen, met volle geweld door te stormen en die poppen te pletter te rijden. De strooppoppen maakte ik van bossen oud stroo, waartegen ik van onder 4 latjes (van de turfstrooiselbalen) bond, om als beenen of steunpunten te dienen. Juist deze oefening geeft den manschappen een klein idée van de vreeselijke kracht van den schok, en leert hen vertrouwen stellen in de borst van hun paard, waardoor zij van zelf minder geneigd zullen zijn om zich met het zooveel onschuldiger sabelduel in te laten.

Na het voorgaande behoef ik aan mijn collega's niet nader te zeggen, dat ik onze reglementaire oefening in den aanval, zooals die in de gevechtsbewegingen voorkomt, geheel afkeur.

Na afloop der eskadronsschool beginnen de oefeningen van het vereenigd regiment, onder leiding van den regimentscommandant. Ik kan en mag hier niet verder in de details van het exerceeren afdalen, omdat dit mij van zelf zou brengen tot eene bespreking der reglementen, hetgeen geheel en al buiten mijn bestek en mijne bedoeling ligt.

Wel moet ik echter nog eene opmerking maken omtrent enkele commando's van den regimentscommandant. Aannemende dat de vredesexercitiën zooveel mogelijk geschikt moeten zijn om in oorlogstoestanden *onveranderd* te worden toegepast, wensch ik even na te gaan in hoeverre dit bij onze reglementen het geval is.

Ik verzoek U zich den regimentscommandant voor te stellen, die met zijn regiment op het gevechtveld aankomt, om een werkdadig aandeel aan het gevecht te gaan nemen. Gewoonlijk zal dit zijn in pelotonscolonne, somtijds in aaneengesloten eska-

dronscolonne. Ook de vijand stelt zich in beweging en onze kolonel, hetzij om zelf 's vijands flank te bedreigen, hetzij om een dergelijke bedreiging van 's vijands zijde tegen te gaan, besluit half rechts of links voorwaarts te deployeeren. Om dit te doen moet die kolonel achtereenvolgens drie, soms vier commando's doen of signalen laten blazen. Gedurende al dien tijd is hij verplicht de uitvoering der op die commando's volgende bewegingen te controleeren om te beoordeelen of hij het volgende signaal kan geven. Hij is dus steeds verplicht het oog op zijn eigen troep te vestigen, en den vijand gedeeltelijk den rug toe te draaien. Eerst na de laatste beweging gecombineerd te hebben, kan hij weer zijn volle aandacht aan den vijand wijden. Mocht deze, die inmiddels ook in beweging was, onderwijl de aardigheid gehad hebben een andere richting of vorm aan te nemen, dan kon het wel eens zijn dat de door onzen kolonel uitgevoerde beweging volstrekt niet meer de gewenschte was.

Mijns inziens moet de commandant van een troep op het gevechtsweld zijn geheele aandacht dadelijk kunnen vestigen op de tegenpartij, opdat hij gewapend zij tegen elke verrassing of omgekeerd dadelijk gebruik kan maken van elke fout, die hij bij de tegenpartij bespeurt.

Voor alle formaties en dus vooral voor die, welke op het gevechtsweld voorkomen, moet dus m. i. de commandant kunnen volstaan met één commando, waarna de verdere uitvoering aan de onder-commandanten moet zijn overgelaten. Mijne collega's van de onbereden wapens vergeten niet de verbazende snelheid waarmee twee bereden troepen in den aanval elkander naderen.

Misschien zullen enkelen het vorenstaande een kleinigheid noemen, wij voor ons vinden dat een van die kleinigheden, waarvan dikwijls het succes van ons geheele optreden afhangt.

Ten slotte nog eene opmerking omtrent het exerceeren. Mijns inziens is het doel van het exerceeren tweeledig. In de eerste plaats om door het laten uitvoeren van vele wendingen en bewegingen in verschillende gangen den troep vlot en oplettend te maken en hem geheel en al, wat men noemt, in de hand van den commandant te brengen. In de tweede plaats echter, en dit treedt vooral bij het regimentsexerceeren op den voorgrond, om

den troep de reglementen te leeren; dat wil zeggen, den troep volkomen vertrouwd te maken met de overgangen van de eene formatie tot de andere, zoodat die troep ook in buitengewone omstandigheden, als b.v. op het slagveld, toch die veranderingen ordelijk en vlug kan volbrengen, zelfs al zijn de bijkomende omstandigheden wat abnormaal. De wijze, waarop de regimentsschool gewoonlijk bij ons beoefend wordt, beantwoordt m. i. weinig aan dezen laatsten eisch. Het blijven bij ons meest altijd, wat ik het eerste noemde, op zichzelf staande wendingen en niet altijd is het verband tusschen de eene en de andere beweging even duidelijk. Ik zou wenschen, dat degene, die de regimentsschool leidde, meer op de volgende wijze te werk ging. Bijv. het regiment staat in aaneengesloten eskadronscolonne; de commandant wil tot de charge half links overgaan; nu laat hij officiers-appèl blazen en zegt: „M.H. ik zal een charge half links maken, wij zullen daartoe eerst half links van directie veranderen, daarna in geopende eskadronscolonne overgaan en eindelijk in linie deployeeren, waarbij ik het rechter eskadron als offensieve flank, het linker eskadron als reserve zal bestemmen.” Nu kan bij zijn gang gaan, en begrijpt iedereen het verband dat er tusschen de verschillende commando's is. Dit zoogenaamde toegepaste exerceeren acht ik zelfs in de eskadronsschool nuttig; hoeveel menschen weten bijv. nog niet waarom en wanneer ik soms de halfcolonne gebruik. Dit is echter wel het geval als ik een paar malen het doel der beweging er bij heb gezegd. En alleen van onder-commandanten, die het doel begrijpen, kan men in buitengewone omstandigheden behoorlijke samenwerking verwachten. En nu, M. H., zijn wij genaderd tot het onderdeel onzer oefeningen dat in de allereerste plaats onze aandacht moet bezig houden; ik bedoel den velddienst.

Wie zich een duidelijk beeld weet te maken van den toestand der Nederlandsche cavalerie in oorlogstijd en zich daarbij niet laat meeslepen door zijn fantasie, die hem zelfs tot brigades voor den geest goochelt, die zal met mij instemmen, dat het in de allereerste plaats onze verrichtingen in den velddienst zullen zijn, die onze waarde in den oorlog zullen bepalen. Van onze bedrevenheid in het verkennen, van onze handigheid in

het maskeeren, van onze vlugheid in den ordonnansendienst en misschien ook van onzen taaien moed in het tijdelijk bezetten van gewichtige punten, zal het in hoofdzaak afhangen of de andere wapens met recht op ons kunnen vertrouwen, met recht op ons kunnen steunen.

Eerst bij den velddienst treedt de waarde van het individu op den voorgrond; en even als men eerst dáár den officier ten volle leert beoordeelen, zoo leert men ook dáár eerst de waarde van ieder man op prijs stellen. Bij iederen vooruitgang op het gebied van oorlogvoering wordt echter onze taak voor den dienst te velde al weer moeilijker, en daar nu bij dien dienst, zooals ik gezegd heb, het individu juist zoo op den voorgrond treedt, wordt ook onze opleiding van dat individu voor den dienst te velde steeds zwaarder. Die opleiding toch moet dus in de eerste plaats zoodanig zijn, dat niet enkele personen maar *allen* daarvan profiteeren en bruikbare veldsoldaten worden en dit is juist wat de keuze van die oefeningen zoo moeilijk maakt.

De meeste onzer velddienstoefeningen zijn in de werkelijkheid geen *oefeningen*, het zijn *uitvoeringen*; de officieren en onder-officiëren treden meestal niet op als instructeur, maar als commandant; niet het onderwijzen van het personeel, maar het uitvoeren van een of andere veronderstelling wordt dus de hoofdzaak, en dit is een fout, zoolang men den velddienst als oefening beschouwt. Ik zal U met een enkel voorbeeld mijne bedoeling duidelijk maken. Hoe dikwijls hoort men bijv. niet tijdens een velddienst, „wachmeister X. rijd eens een patrouille, hier of daar heen, om dit of dat te zien.” De wachmeister rent naar den troep, roept 3 à 4 man vóór, „Jansen, Pietersen en Gerritsen volg mij, sabel trekken, vooruit maar.” Het resultaat is dat de paarden van Jansen, Pietersen, Gerritsen een paar flinke sporen krijgen en ferm afgejakkerd worden, maar daar deze ruiters volstrekt niet weten wat er aan het handje is, leeren zij dus ook niets. Dergelijk patrouille rijden haalt dus als oefening niets uit. Een ander maal gaat een geheel eskadron uit tot het doen van een marsch met veiligheidsmaatregelen; hoogstens één peloton is dan bezig als spitsen en zijpatrouilles en leert iets, althans als de leider zich met hen bezig houdt,

maar de rest doet niet veel meer dan wandelrijden. Dit zijn m. i. geen practische velddienstoefeningen. Practische velddienst-oefeningen zijn, zooals ik straks reeds zei, de zoodanige waarbij nagenoeg iedereen een taak heeft en iedereen wat kan leeren.

Hieruit volgt echter ook dadelijk dat het samenstellen of maken van practische oefeningen een zeer moeilijke zaak is. Ik voor mij erken ten minste gaarne, dat ik dikwijls avonden achtereen gezeten heb om een goede oefening in een of ander onderdeel van den velddienst bijeen te brengen. Gelukkig echter hoort men somtijds eens van dien, dan weder van een ander een idee, dat men kan gebruiken en zoo krijgt men langzamerhand een stel oefeningen, dat als basis kan dienen voor het geheele veld-dienstonderwijs van een zomerseizoen.

Ik herhaal thans nogmaals dat ik dezen avond spreek over de *oefeningen* der cavalerie, dus dat ik niet meer dan noodzakelijk is, zal spreken over den velddienst zelf, maar enkel over de wijze, hoe ik den troep daarin wensch te oefenen. Daartoe zal ik U voor de verschillende gevallen, waarin wij gedwongen kunnen zijn op te treden, enkele oefeningen aanhalen, zooals ik die als de meest geschikte hier of daar heb bijeenverzameld en die dus als leidraad mogen dienen bij het samenstellen van andere oefeningen. Het groote voordeel dier oefeningen bestaat daarin dat zij niet de ontwikkeling van enkelen, maar die van de groote massa ten doel hebben en daardoor, naar ik gezegd heb, in de eerste plaats practisch mogen heeten. Een vereischte om nut te trekken uit een velddienstoefening is, dat de fouten telkens worden aangewezen en dat de goede uitvoering geprezen worde, met andere woorden dat zij door een korte en eenvoudige bespreking worden gevolgd; dit zal dus m. i. na iedere oefening moeten plaats hebben.

Het is duidelijk dat om veel verspreide personen tegelijk te onderwijzen, men ook veel instructeurs noodig heeft. Bij de oefeningen van een eskadron moet dan ook het kader den officieren in hun taak als instructeur behulpzaam zijn. Dit kader moet dus reeds als *instructeur* kunnen optreden op het oogenblik, dat de velddienstoefeningen met de hussaren beginnen. Vandaar

dat ik straks ook reeds heb voorgesteld, dat terwijl de troep met 1 Mei zijne velddienstoefeningen begint, het kader reeds met 1 April, door eene herhaling van het vroeger geleerde, zijn kennis van de eigenaardigheden van dien dienst weder opfrischt.

Ik zal dus met de wijze van oefenen van het kader beginnen, te meer omdat in menig opzicht de beschrijving daarvan mij van de bespreking der oefeningen met de hussaren zal ontheffen.

Ik stel mij de onderofficieren en korporaa's te velde voor:

1°. Bij den voorpostendienst als commandant of dienstdoende bij een veldwacht;

2°. als commandant eener patrouille, hetzij om te verkennen, hetzij om te beveiligen;

3°. als commandant van een tijdelijk tot eenig ander doel op zichzelf staande afdeeling.

Een eerste vereischte voor dit alles, is dat zij volkomen vertrouwd zijn met de kaart. De eerste oefeningen met het kader moeten dus dienen om te zien of het theoretisch onderwijs, dat zij hierin 's winters binnens kamers genoten hebben, werkelijk vruchten heeft gedragen. Wat is nu een practische oefening, dus een oefening waarvan veel personen tegelijk kunnen profiteeren om de kaart te leeren lezen. Het is de volgende. Na mij op de kaart een weg uitgezocht te hebben die eenigszins in een boog om de stad loopt, zoek ik aan of nabij dien weg een zeker aantal punten die ik in volgorde opschrijf. Die punten duidt men aan, bijv. door een letter die er dichtbij staat, zooals de tweede *p* van „Pompstation”, of bijv. door te zeggen 200 M. noordelijk van de *g* van Langenhorst enz. Ga ik met een 10tal onderofficieren en korporaa's naar buiten, dan neem ik een 20tal punten, en zend eerst ieder dier onderofficieren of korporaa's langs den kortsten weg naar een van de punten van 1—10, met last precies op dat punt te gaan staan of, is het bijv. particulier terrein, dan zoo dicht mogelijk er bij, en op dat punt de kaart te vergelijken met de werkelijkheid. Een oogenblik later rijd ik zelf naar N°. 1, zie of hij zuiver het bedoelde punt gevonden heeft, laat hem zeggen hoe hij er gekomen is, laat hem verder het verschil tusschen de kaart en de werkelijkheid uitleggen en

als ik dat alles gehoord en zoo noodig verbeterd heb, zend ik hem naar punt n°. 11 en ga zelf naar N°. 2, waar zich hetzelfde herhaalt en die dan naar punt 12 gaat. Ieder man moet bij deze oefening tweemaal een gegeven punt zuiver opzoeken en verder tweemaal de kaart controleeren op het terrein, terwijl hij daarbij telkens gecorrigeerd wordt. Ieder man staat daarbij op zichzelf, dus moet ook zelf handelen, ergo ook leeren.

De tweede oefening van het kader is in den veiligheidsdienst in staat van rust, dus in hoofdzaak in de verplichtingen op veldwacht. Een onderofficier moet de plaats voor een veldwacht, even als de beste plaats voor de vedetten weten uit te kiezen; terwijl een korporaal vertrouwd moet zijn met zijn plichten als commandant van den examineertroep; en, als korporaal van aflossing op ieder punt de juiste consignes aan een post moet weten te geven; althans zoo wil het ons voorschrift op den velddienst. Al sedert jaren heb ik echter strijd gevoerd tegen onze opvatting van den veiligheidsdienst, die ik in theorie heel mooi vind, maar in de practijk moeielijk uitvoerbaar en veel te omslachtig en geleerd, maar daarom juist niet aan te bevelen. Wie onzer heeft zich niet dikwijls bij herhaling afgetoed om aan zijn manschappen alles te leeren, wat hun verplichtingen zijn, wanneer zij op post staan tegenover den vijand. Wie herinnert zich niet uren geredeneerd te hebben om zoo'n man aan zijn verstand te brengen, wat hij doen moet als iemand de postenketen nadert, hetzij een vriend, hetzij een vijand, een parlementair, een deserteur, een burger, een patrouille enz. enz.; en wie uwer durft zeggen dat hij ooit een minuut gerust bij zijn veldwacht zou durven blijven zitten, als het eens werkelijk ernst was. Het is toch ons allen immers bij herhaling voorgekomen dat wij na uren praten, toch nog op de vraag „en wat zoudt ge nu doen als er eens 4 vijanden naar u toe kwamen rijden?” ten antwoord kregen „ik zou ze op 50 pas *laten* halt houden en één man voorroepen, enz.” alsof die vijand de beleefdheid zou hebben om te wachten tot ik klaar was en halt te houden als ik het hem toeroep.

Maar er is meer. Wij hebben hcele vellen te lezen over de

voorwaarden, waaraan de plaats van een veldwacht voldoen moet om goed te zijn. Zoo lezen wij ook: ieder post moet in verbinding zijn met den nevenpost en met de veldwacht en examineertroep, zoo mogelijk zelfs elkaar kunnen zien enz. enz. Hoe moet men niet zoeken om bij een oefening een eenigszins geschikt terrein in dien geest te vinden, en wanneer men dan bedenkt dat het in de werkelijkheid niet de veldwacht is, die haar plaats mag zoeken, maar dat die plaats door den troep die men beveiligen moet, vrij nauwkeurig wordt aangewezen, dan zal het toch, dunkt mij, duidelijk zijn dat die mooie veldwachten, die sluiten als een bus, hoogst zelden of nooit zullen voorkomen. Ik voor mij vertrouw dan ook niet op die veldwachten, maar beveilig mij veel liever door in plaats van de enkele of dubbele vedetten, zoogenaamde Kozakkenposten van bijv. 1 korporaal en 4 man vóór mijn veldwacht uit te schuiven. Ik weet wel het gebruik van Kozakkenposten is in afwijking met ons Voorschrift op den Velddienst, maar als het er mij om te doen is om den troep, die mij heeft uitgezonden, behoorlijk te beveiligen, dan wijk ik liever duizendmaal van een voorschrift af dan te blijven hangen aan een slecht systeem, dat veel moeilijker in de toepassing is en den troep veel slechter beveiligt. Het cavaleristisch gedeelte van ons voorschrift op den velddienst, vind ik trouwens lang niet het mooiste gedeelte.

Ten einde niet te breedvoerig te worden zal ik hier even de voordeelen recapituleeren van een veldwacht met Kozakkenposten boven een zoogenaamde model-veldwacht:

1°. Bijna elke reden waarom op een punt een dubbele vedet zou worden uitgezet, vervalt bij een Kozakkenpost. Een man is meestal voldoende, te meer daar de korporaal en de 3 andere manschappen in zijne onmiddellijke nabijheid liggen te rusten. De dienst is dus minder zwaar;

2°. de examineertroep vervalt, en daarmede ook de bijna wiskunstig zekere kans voor dezen om te laat te komen bij een gealarmeerden post. Ieder post vormt zijn eigen examineertroep;

3°. de aflossing vervalt, en daarmede het noodeloos heen en

weer rijden in de postenketen, dat tot niets dient dan om de eigen opstelling aan den vijand te verraden. Ieder post lost zich zelf af;

4°. op ieder post is een meer ontwikkeld man, de korporaal, en men is dus niet meer afhankelijk van de meerdere of mindere kennis van iederen willekeurigen hussaar;

5°. de dienst van den vedet bepaalt zich tot het waarschuwen van den korporaal als hij iets ziet, en de geheele ondankbare taak om aan een man al zijn consignes als vedet te leeren, vervalt, wijl zijn eenig consigne wordt „Halt tot de korporaal komt, of ik schiet”;

6°. er heerscht volmaakte rust in de postenketen; kleine patronilles in de nabijheid, gaan van de posten uit en zijn dus veel eerder bij het doel en veel eerder terug;

7°. vijandelijke patrouilles stuiten overal op minstens 5 man.

Nu ik toch van mijn oorspronkelijken weg ben afgeweken, al was ik er ook toe gedwongen, wijl ik anders mijne oefeningen niet kon verklaren, moet ik nog op een punt wijzen, dat m. i. verkeerd is. Men laat namelijk altijd de vedetten te paard staan, het is trouwens voorgeschreven, dit is m. i. volstrekt onnoodig; zeer dikwijls kan de vedet te voet zijn en wel telkens, wanneer hij een zoo vrij uitzicht heeft of achter zoodanige hindernis staat, dat hij niet kan overvallen worden. Hij late het dan nimmer, wijl het geen baantje is voor een paard 1 á 2 uur stil te staan met ruim 100 kilo op den rug. Stel nu dat paard eens voor op de helling van een berg. Over het algemeen is dit niet afzitten een fout waartegen veel gezondigd wordt. Een cavalerietroep, die bij een oefening het vooruitzicht heeft minstens 10 minuten ergens stil te moeten staan, moet altijd afzitten (natuurlijk als er geen gevaar is), dit spaart de paarden kolossaal.

Na dus duidelijk gemaakt te hebben wat ik van een onder-officier of korporaal op veldwacht eisch, zal ik in het kort zeggen, hoe ik ze daarin wil oefenen.

Dus hoe oefen ik weer het grootste gedeelte van mijn kader te gelijk in de verplichtingen op veldwacht?

Ik neem aan dat ik commandant van een voorpostendetachment ben en 3 à 4 veldwachten (naarmate ik onderofficieren heb) moet uitzetten, dan geef ik aan ieder dier onderofficieren de te bewaken terreinstrook en de vermoedelijke plaats van de veldwacht op en zend hen derwaarts, ieder met 3 korporaa's, die als postcommandanten optreden, en dus door die onderofficieren op hun plaats worden gebracht. Een uur later rijd ik zelf uit, ga naar veldwacht N°. 1, laat mij daar door dien onderofficier alles vertellen, wat hij gedaan heeft en waarom hij het zóó gedaan heeft, en laat mij dan door hem bij post N°. 1 brengen, alwaar de korporaal mij alles vertelt, wat hij doen moet en welke consignes hij aan de vedet op dat punt zou geven enz. Na ze gecritiseerd te hebben, gaan we samen naar post N°. 2, dan naar post N°. 3 en daarna naar veldwacht N°. 2 enz. Al marscheerende krijg ik dus al mijn personeel weer bij een; deze hooren dus bij iederen post mijne opmerkingen en moeten dus wel leeren, daar men bijna overal een aanleiding kan vinden om iets anders te vertellen, hetgeen altijd hard op en ten aanhoore van iedereen geschieden moet.

De veldwacht geeft mij van zelf aanleiding om nog eens iets anders te bespreken, ik bedoel de terreinschetsen. In mijn tijd maakte ik, al zeg ik het zelf, nog al een aardige prent en toch is het mij nooit mogen gelukken om, te paard uitgezonden, een schets te maken waar zelfs de knapste chefs iets van kunnen begrepen hebben. Wel heb ik dikwijls aardige prenten ingeleverd, maar Mijne Heeren! ik kan het nu wel zeggen, op het terrein vervaardigd waren ze niet, meestal had ik ze al klaar voor ik uitreed. Toen echter later eens een onzer chefs bijzonder glad was en ons bij het uitrukken een gewaarmerkt vel papier mee gaf waarop de schets moest verschijnen, toen joeg hij ons nog op de onkosten van een glas bier, want we reden natuurlijk zoo gauw mogelijk naar een herberg, om daar onze schets van de kaart na te teekenen.

In allen ernst het zal mijn collega's wel gegaan zijn zooals mij, als we een kaart bij ons hadden, ging het teekenen vrij goed, maar hadden wij er geen, en teekenden wij dus op en

naar het terrein, dan was het vrij leelijk. Hebben we kaarten dan is het vrij wel onnoodig en hebben we geen kaarten dan is het vrij wel onmogelijk, ziedaar mijn opinie. Men teekene maar, met een paard bij zich en den vijand misschien nog op zijne hielen.

Moeten dan de cavaleristen te velde nooit eens iets teekenen? O, ja wel maar zelden of nooit schetsen, soms wel eens oleaten. Een oleaat te maken of te lezen moet dus ieder onderofficier of korporaal kennen.

Hoe leer ik hen nu allen tegelijk een oleaat maken? Ik schrijf in de theoriezaal op het bord bijv. een voorpostenopstelling geheel en al op en laat ieder zijn kaart en een stukje calqueerpapier of linnen nemen en het geschrevene in teekening brengen.

Omgekeerd, neem ik eenige door mij zelf gemaakte oleaten en laat die lezen of opschrijven. Oleaten kunnen veel geschrijf vermijden en zijn toch hoogst eenvoudig. Bijv. kan het klassieke veldwachtrapport N°. 1, bijna geheel door een oleaat vervangen worden. Het is duidelijk, dat oleaten alleen kunnen gebruikt worden tusschen personen, die dezelfde kaart gebruiken.

Nemen wij thans de niet minder gewichtige taak van het kader, den *patrouilledienst*. Alvorens het practische onderwijs hierin te beginnen, is het dringend noodig het kader nogmaals het karakteristieke onderscheid, tusschen de twee groote groepen van patrouilles, de verkenningspatrouilles en de beschermende of beveiligingspatrouilles, duidelijk uit te leggen. Het groote verschil in werkring wordt te veel uit het oog verloren, want al is het ook waar, dat een uitgezonden verkenningspatrouille den eigen troep tevens eenigermate beschermt en dat eene beschermende patrouille ook soms wel eenige berichten inbrengt, zoo is het ook even waar dat een patrouille, die zich beide onderwerpen ten taak stelt, in geen van beide iets degelijks zal tot stand brengen.

Het zal voldoende zijn om U hiervan te overtuigen door nog eens een paar punten van verschil in beider werkring hier op te sommen, het zal dan tevens duidelijk zijn dat beider oefening ook niet dezelfde kan zijn.

Terwijl toch een verkenningspatrouille steeds het oog moet gevestigd houden op het doel dat haar is aangewezen en dus geheel onafhankelijk moet zijn van den troep die haar heeft uitgezonden en enkel die troep moet kunnen terugvinden om haar de berichten te doen toekomen, — is eene beveiligingspatrouille aan haar plaats gehouden en als het ware met een onzichtbaren draad aan den troep verbonden.

Terwijl de eerste dus hare gangen zelf regelt en des noods zelf haar weg kiest — moet de laatste zich in alles regelen naar den troep waartoe zij behoort en zorgen het verband met dezen niet te verliezen.

Terwijl de eerste dicht aaneengesloten marscheert om gemakkelijk en ongemerkt overal door te sluipen, breidt de laatste zich gewoonlijk meer uit in de breedte om de vijandelijke patrouilles op te vangen en zoo mogelijk terug te drijven.

Terwijl de eerste dus niet vecht dan in den uitersten nood, integendeel de vijandelijke patrouilles zoo veel mogelijk ontwijkt, moet de laatste juist die patrouilles opzoeken en niet schromen het gevecht met die patrouilles op te nemen.

Terwijl de eerste dus om beter onopgemerkt te blijven niet sterker moet zijn dan hoog noodig is om een enkelen ordonnans te kunnen afzenden, moet de laatste zoo sterk zijn, dat ze in sommige gevallen zelf krachtig kan optreden.

Terwijl dus in een woord de verkenningspatrouille het toonbeeld moet zijn van vlugheid, sluwheid en stoutheid, moet de beveiligingspatrouille zich kenmerken door kalmte, door waakzaamheid en door kracht.

Keeren wij nu weer terug tot de oefeningen in den patrouilledienst. Nadat de eskadronscommandant alle voornaamste zaken nagegaan en besproken heeft wat den marschvorm, de snelheid, enfin wat alle verrichtingen van een patrouille betreft, moet hij een paar malen persoonlijk een patrouille commandeeren en leiden, waarvan de officieren en onderofficieren deel uitmaken. Ten einde zoo mogelijk alle voorkomende gevallen te kunnen behandelen, moet die patrouillegang geheel vooruit gereed gemaakt zijn, en zoo noodig de rest van het eskadron als vijand in het te door-

loopen terrein optreden. Eerst daarna treden ook de andere officieren en onderofficieren als patrouilleleiders op, terwijl alsdan de korporaals die patrouilles vormen.

Te leeren verkennen wanneer er niets te verkennen valt, of te leeren beveiligen wanneer er geen vijand is, is zeer moeielijk en vooral voor een personeel als onzen troep wiens voorstellingsvermogen nu juist zoo groot niet is. Het is dus zaak bij iedere patrouille, hetzij een vijand, hetzij iets anders te bezigen om de verschillende toestanden zuiver te markeeren. De moeielijkheid evenwel om 2 patrouilles, die zich op ietwat ruime schaal bewegen, bij herhaling tegen elkander over te brengen, deed mij naar een ander hulpmiddel uitzien, en ik vond het volgende. Wanneer ik een patrouille op eenigszins verren afstand ter verkenning vooruitzend en haar op haar rit allerlei moeielijkheden in den weg wil leggen, geef ik deze daartoe in last alle wagens en karren, die zij onderweg tegenkomt, als vijand te beschouwen, en dus bijv. hiervoor uit te wijken of niet dan buiten gewerschotsafstand te passeeren, of die karren te melden aan een fungeerende hoofdcolonne of zoo iets. Bijv. een linkerzijpatrouille meldt naar de hoofdcolonne op den weg naar Leiden „om 10 uur rijdt een kar met een zwart bles paard en twee man er op, langs den Ouden Wassenaarschen weg, ter hoogte der Roggewoning in de richting van Wassenaar.” De commandant der hoofdcolonne profiteert van de ontvangst van dit bericht om een nieuwe patrouille uit te zenden „tot wederopsporing van de kar met zwartbles paard die om 10 uur bij de Roggewoning gezien is, rijdende in de richting van Wassenaar.” Met andere woorden deze laatste patrouille gaat weer de verbinding met den vijand herstellen en moet dus melden, waar hij die kar heeft teruggevonden enz.

Om te controleeren of een patrouille handig is bij het verkennen, kan men als volgt te werk gaan. Vóór het uitrukken zendt men een der officieren naar een punt bijv. een kasteel of groote boerderij minstens op 2 à 3 uur afstand van het garnizoen, met last zich in of nabij dat kasteel of die boerderij te verschuilen en van daar toe te zien hoe de patrouilles, die later zullen komen, hun verkenning uitvoeren. Eenigen tijd later

zend ik langs verschillende wegen patrouilles ter verkenning van die plaats, met last mij eene nauwkeurige beschrijving van het uitwendige van dat kasteel of die boerderij te geven, maar daarbij te zorgen dat op dat kasteel niets van hen gemerkt worde. De officier, die hen van uit zijn schuilplaats gadeslaat, rapporteert later wie goed en wie slecht gewerkt heeft, en natuurlijk wordt dit in tegenwoordigheid van allen besproken.

Later omring ik zulk een kasteel ook nog door voorposten, waardoor de patrouilles eerst heen moeten snipen, maar dan natuurlijk in eenigszins wijden kring, zoodat de mogelijkheid blijft bestaan, dat de patrouilles er door kunnen. Men moet een patrouille nooit voor een onmogelijk op te lossen geval stellen, want dan is er geen oefening meer.

Nog eene opmerking over het patrouillerijden, en wel een opmerking van belang, die men al degenen, die ooit patronille-commandanten kunnen zijn, niet genoeg onder het oog kan houden, het is deze: *de best uitgevoerde en schoonst gereden verkenningspatrouille is volkomen zonder waarde en nutteloos, wanneer het bericht van den uitslag niet bijtijds, ter juister plaats, wordt overgebracht.* Zoo dikwijls hoort men van patrouilles, die tot in den rug van den vijand zijn doorgedrongen, uitstekend, heel aardig zelfs, maar volkomen nutteloos als de persoon die haar heeft uitgezonden, het bericht eerst krijgt als het te laat is, hetgeen het gewone gevolg is. Deze groote waarheid sluit het gevolg in zich, dat iedere patrouille steeds moet blijven denken „waar zit nu de hoofdtroep en hoe zou ik die terugvinden?” Dit moet daarom onder weg dikwijls het onderwerp zijn van het gesprek tusschen den commandant en de manschappen eener patrouille, wijl deze later wellicht als ordonnans die hoofdtroep zullen moeten opzoeken.

Tot oefening in dit terugvinden kan men als volgt te werk gaan. Men rijdt zelf met een paar man een zekeren weg, bijv. van den Haag naar Rotterdam, doch zendt voor den afmarsch patrouilles uit, bijv. naar Naaldwijk, naar Schipluiden, naar Soetermeer enz. en geeft ieder der patrouillecommandanten een gesloten briefje mee, te openen 1½ uur na het vertrek; hierin

moet bijv. staan : het eskadron vertrok om x uur van 's-Hage naar Rotterdam , sluit zoo spoedig mogelijk en langs den kortsten weg bij het eskadron aan.

Zoodra de patrouille het eskadron gevonden heeft , informeert men waar de patrouille was, toen zij het briefje opende en welken weg zij genomen heeft om het eskadron te vinden.

Nog een fout , die bij het patrouillerijden zoo dikwijls voorkomt , moet ik hier releveeren , het is deze : Maar al te dikwijls laten vijandelijke verkenningspatrouilles , die elkander tegen komen , zich verleiden om zich met elkaar te gaan bemoeien , en laten zich daardoor geheel ten onrechte en geheel verkeerd aftrekken van het doel waarvoor zij zijn uitgezonden. Terwijl de commandanten der beide partijen met smart zitten wachten op berichten omtrent 's vijands hoofdmacht , zien we soms de patrouilles , door beiden daartoe uitgezonden , met en achter elkander jakkerpartijen over de heide houden , hetgeen we steeds als afdoend bewijs kunnen nemen , dat die patrouillecommandanten hun zaak niet kennen. Wie gelet heeft op het verschil in werkkring van een verkennings- en een beveiligingspatrouille , zooals wij dat straks opgenoemd hebben , zal met mij eens zijn , dat twee vijandelijke verkenningspatrouilles elkander nagenoeg nooit tegen mogen komen , zij moeten elkander steeds ontwijken en het aan de achter hen volgende veiligheidspatrouilles overlaten , de vijandelijke verkenningspatrouille af te wijzen. Een beveiligings- en een verkenningspatrouille kunnen dus wel op elkaar stuiten , en in dit geval is deze ontmoeting bijna altijd een bewijs , dat de veiligheidspatrouille goed , de verkenningspatrouille echter minder goed gewerkt heeft.

Ik zal mijn verhaal over den patrouillegang eindigen met nog een enkel woord over den marschvorm eener patrouille , en over het dragen der wapenen. Mijns inziens moet de commandant eener patrouille zooveel mogelijk vóóran zitten ; hij vormt de hersenen der patrouille , en die moeten in het hoofd zitten en niet van achteren. Hoogstens mag 1 man (waartoe men dan den intelligentsten neemt) een 10 passen voor hem uitrijden , bij wijze van valhoed , opdat hij zijn hersens niet onverwachts stoot , maar de rest rijdt naast of achter hem.

Waarom een patrouille volgens het voorschrift steeds de karabijn in de hand moet houden, begrijp ik niet; men zal toch niet te paard willen schieten; is het om een alarmschot te geven (wat bij een goed gereden patrouille niet licht kan voorkomen), dan is het voldoende dat de voorste man de karabijn gereed heeft; de anderen moeten rijden met opgestoken sabel, maar trekken deze zoodra zij in de onmiddellijke nabijheid des vijands zijn. Men make het een patrouille niet noodeloos lastig; wil zij goed haar plicht doen, dan heeft zij hare handen en oogen dubbel noodig.

Met oefeningen in bovenbedoelden geest begin ik in April de herhalingsoefeningen met het kader. In de volgende maanden treden zij bij den velddienst meer als instructeurs op. Gedurende den geheelen zomer echter en vooral op de dagen van exerceeren, moeten dagelijks een paar onderofficieren en korporaals met kleine opdrachten zelfstandig worden uitgezonden, om hen te leeren zich zelve te helpen en te leeren denken. Als voorbeeld wat voor soort opdrachten wij bedoelen, zullen wij er een paar uit onze verzameling te Zutfen aanhalen.

1. In hoeveel tijd kan een compleet eskadron over het veer te Dieren?

2. Hoe hoog kan het water van de Berkel aan de stuw bij de Velhorst, onder Almen, worden opgezet?

3. Waar krijgt de badplaats Laag-Soeren haar water van daan?

4. Hoe kunt ge seingemeenschap maken tusschen Zutfen en Borculo?

5. Is er in de nabijheid van Lochem een geschikt terrein om met 2 escadrons te exerceeren?

6. Hoe en waarmede zult gij de Spitholderbrug versperren?

Het behoeven dus volstrekt niet alle zuiver velddienstopdrachten te zijn, maar in de eerste plaats opdrachten, waarbij de hersenen in beweging komen.

En hiermede, Mijne Heeren, stap ik van de velddienstoefeningen met het kader af, en zal nog even bij die met het eskadron stilstaan, alhoewel ik vermeen na het voorgaande

reeds duidelijk genoeg te hebben aangetoond, in welken geest die oefeningen moeten plaats hebben. Ik zal dan ook alleen nog stilstaan bij die oefeningen, waarover ik nog niet gesproken heb, bijv. de ordonnansendienst.

Met de oefening in den ordonnansendienst wensch ik de veld-dienst-oefeningen van een eskadron in Mei te beginnen, omdat ik aan deze oefening wil verbinden het bekend maken van de in den winter overgekomen jonge menschen met de omstreken van het garnizoen, iets wat zeer noodig is, alvorens ik die manschappen afzonderlijk gebruiken kan.

Om het eskadron in den ordonnansendienst te oefenen, verdeel ik het in bijv. 7 groepjes van 12 man, en neem bij ieder, zoo mogelijk, 6 oudere en 6 jongere manschappen.

In een cirkel of boog om de stad en ± 1 à $1\frac{1}{2}$ uur daarvan en van elkaar verwijderd, kies ik 7 punten, naar elk van welke ik een dier groepjes zend. De commandanten dier groepen hebben elk een papier, waarop ten eerste de plaatsen der 7 groepen, en ten tweede een serie van bijv. een tiental berichten zijn opgeschreven. Ik neem hiervoor cartons, die ik dus meer-malen gebruiken kan. Op een zeker door mij bepaald uur te beginnen, zenden nu alle postcommandanten, met 5 minuten tusschenruimte, 2 man (een oude en een jonge) af. De oude hussaar is overbrenger van een der 10 berichten, maar moet tegelijkertijd onder weg den jongen man alles vertellen van den weg, dien zij volgen, en van al het wetenswaardige, dat zij passeeren. Bij aankomst bij den anderen post, geeft eerst de oude man zijn bericht, door bijv. te melden: „ik ben ordonnans van post N°. 1 te Scheveningen naar post N°. 3 te Wassenaar, met bericht N°. 6, zijnde dat: enz.”

Daarna geeft de jonge man een gedetailleerd verslag van den gevolgden weg, bijv.: „Wij zijn eerst gereden langs een rechten klinkerweg, links was heide, rechts kreupelhout, aan den weg enkele huizen, waaronder een groot logement, genaamd, enz., bij de brug over het kanaal, genaamd de x-brug gekomen, zijn wij links af” enz. enz.

Het is merkwaardig welke gunstige resultaten men krijgt door dit op deze wijze als instructeur optreden der oude hussaren.

Als eerste oefening zendt men alle ordonnansen naar een centraalpunt, daarna naar al de andere posten en eindelijk, om den ordonnansendienst in staat van beweging te beoefenen, laat men alle posten op een zeker uur naar een der andere posten marscheeren en zendt en ontvangt onder weg de ordonnansen.

Alhoewel bij mijne opvatting van het uitzetten van veldwachten de taak der vedetten zeer eenvoudig wordt, zoo moet dit toch ook beoefend worden. Bij het uitzetten van zoo'n veldwacht is het dan echter aan te bevelen alle posten achtereenvolgens door de geheele veldwacht te doen opbrengen en dus ook de consignes bij iederen post ten aanhoore van allen te geven. Wanneer men eveneens met de aflossing handelt, hoort ieder man op zulk een morgen 5 of 6 maal de consignes van een vedet uitloggen en toepassen op de verschillende terreinen, dus dan moet hij wel leeren.

Zoodra de manschappen in het patrouillerijden onder de leiding van het kader geoefend worden, moeten de officieren zich in het oefeningsterrein bewegen en iedere patrouille, die zij tegen komen, aanhouden en ondervragen. Men vrage dan echter nooit aan den commandant, want die zal het wel weten, maar spreke alleen met de jongste menschen om te zien of de commandant hun alles verteld heeft.

Bij al hetgeen ik tot nu toe over den velddienst gesproken heb, is er alleen sprake geweest van één partij, nog niet van twee partijen tegenover elkaar. Dit laatste *kan* echter ook zeer nuttig zijn; ik zeg *kan*, wijl ik geloof dat het lang niet altijd het geval is. Maar al te dikwijls ontaarden deze oefeningen in *uitvoeringen* en soms zelfs in vliegen afvangerijen en houden dus op *oefeningen* te zijn. Om twee partijen tegenover elkaar te kunnen laten werken, zoodanig dat het een nuttige oefening wordt, moeten niet alleen beide partijen volkomen in de hand van hun commandant blijven, maar moeten ook die commandanten in de gelegenheid zijn hunne afdeelingen op de meest praktische wijze tegenover elkaar te brengen, om daardoor alle toestanden, die in de werkelijkheid kunnen voorkomen, nu door hun eigen

toedoen in het leven te kunnen roepen, en tot oefening te kunnen laten strekken. Hiertoe is mijns inziens maar een middel, namelijk dat beide commandanten van te voren afspreken hoe zij zullen doen, waar ze elkaar dus zullen ontmoeten, hoe ze dan zullen handelen enz. Wie zich kan losmaken van het denkbeeld van commandantje spelen en wie met mij kan instemmen dat al onze handelingen *oefeningen* moeten zijn, waarvan zoo veel mogelijk moet geprofitteerd worden, zal in die afspraak geen kinderachtigheid zien, zooals ik somtijds wel heb hooren beweren, maar zal met mij erkennen, dat het is een machtig middel om de instructie zooveel mogelijk vruchtdragend te maken. Al de omstandigheden die anders, slechts zeer zeldzaam, door het toeval te voorschijn komen, kunnen nu door den wil der beide instructeurs ieder oogenblik voor den dag geroepen en behandeld worden.

Maar M. H. de velddienst is zulk een uitgebreid onderwerp waarover men nooit is uitgepraat, dat ik nu zelfs al vrees te veel van uw geduld te hebben gevergd. Ik zal daarom ook hier eindigen met dien velddienst, mij echter volstrekt geen illusien makende dat ik het onderwerp ook slechts eenigszins heb uitgeput. Maar de tijd roept, en ik moet nog een paar punten bespreken alvorens te kunnen eindigen en aan u de taak over te laten om door uwe beoordeeling van het gesprokene den avond eerst werkelijk instructief te doen worden.

Ik heb tot nog toe gezwegen over de oefening der cavalerie in het gevecht te voet. Ik deed dat wijl ik geen voorstander ben van dat gevecht te voet; ik huldig den regel dat zoolang de cavalerie haar taak nog maar eenigszins te paard af kan, zij nooit moeten afzitten.

Ik geef toe, dat er gevallen kunnen zijn, waarin de cavalerie niets anders doen kan dan afzitten, maar ik heb ook de overtuiging dat er te veel, ja veel te veel, wordt afgezet. In de meeste gevallen als ik cavalerie zag afzitten, maakte dit op mij dezelfde indruk, dien ik kreeg, als ik in de manège iemand voortdurend met een lange zweep in de hand zag les geven. Hoe dikwijls moet die zweep niet dienst doen als de argumenten ontbreken, en zoo gaat het ook dikwijls met het afstijgen,

onwillekeurig wekt dat zoo bij mij de gedachte op, dat die commandant is au bout de son latin. Naar mijne zienswijze moet cavalerie maar hoogst zelden afstijgen, en zeker bijna nooit wanneer ze niet door een terreinhindernis zoodanig gedekt is, dat de tegenpartij haar niet bereiken kan. In alle andere gevallen zal volgens mij het voordeel altijd zijn aan den kant der doortastende cavalerie, die te paard blijft. Met het oog op deze, mijne opinie, zult U begrijpen dat ik de oefeningen in het gevecht te voet tot zijn grootste eenvoud wensch terug te brengen en voor een groot gedeelte tot het schijfschieten wensch te beperken. Het in staat van verdediging brengen van terreinvoorwerpen alsmede het versperren, bezetten en vernielen daarvan, moet evenwel met het kader beoefend worden.

Thans rest mij nog een enkel woord te zeggen over de cavalerie bij de groote manoeuvres. De ondankbaarste en moeilijkste taak voor de cavalerie is zeer zeker hare deelneming aan de manoeuvres met de infanterie, omdat de cavalerie bij die manoeuvres altijd geplaagd wordt in een toestand, die zoo geheel en al afwijkt van de werkelijkheid, en die haar het behoorlijk werken bijna onmogelijk maakt. Men eischt van ons berichten, maar men ontnemt ons de twee onmisbare factoren daartoe, namelijk *tijd* en *ruimte* en meestal ook nog de vrije beschikking over die reeds beperkte ruimte. Ik weet wel dat het bij een manoeuvre meestal niet mogelijk is beide partijen in den beginne zoover uit elkaar te plaatsen, dat er voor ons een behoorlijk arbeidsveld tusschen open blijft. Ik weet wel dat de noodzakelijkheid om weer bij tijds thuis te zijn de partijen meestal er toe brengt om maar vast te beginnen al hebben zij ook nog hoegenaamd geen berichten, iets wat zij in de werkelijkheid vermoedelijk wel niet zouden doen. Ik weet dus wel, dat het vooral de cavalerie is, waarop al de eigenaardigheden van een vredesmanoeuvre het meeste drukken, maar daarom durf ik ook de commandanten van de partijen toeroepen, weest niet te hard in Uw oordeel als gij niet alles hoort, wat gij meent te mogen verwachten. Want Mijne Heeren! de beste cavalerie ter wereld is niet in staat U onder die omstandigheden te geven, wat zij

U in de werkelijkheid veel beter zou kunnen leveren, vooral als de dikwijls toch al zoo zwakke cavalerie nog zoo buitengewoon geplukt wordt aan ordonnansen. Om die verschillende redenen zie ik voor de cavalerie niet veel nut, *als oefening*, bij de infanteriemanoevres; zeker ware het eenigszins te veranderen door meer rekenschap te houden met de eigenaardige eischen der cavalerie. Ook komt het mij wenschelijk voor dat de commandanten van afdeelingen aan wie cavalerie is toegevoegd, zich meer bepalen tot het *opgeven* der zaken of toestanden waarover zij willen ingelicht worden en *de wijze waarop* die inlichtingen moeten verkregen worden meer aan de cavaleriecommandanten overlieten; ik geloof dat de uitslag er bij winnen zou.

Meer nut voor ons wapen kunnen de cavaleriemanoevres opleveren, vooral ook omdat men bij die manoeuvres de cavalerie eens kan leeren vrij en frank de vleugels uit te slaan, flinke afstanden te doorloopen, ferm terrein te rijden en over het algemeen de werkelijkheid zooveel mogelijk nabij te komen. De leiding van dergelijke manoeuvre lijkt mij echter buitengewoon moeielijk; want is eenmaal de boel in beweging gezet, dan vergrooten de afstanden tusschen de deelen zich allengs zóó, dat van rechtstreeksche inwerking van den leider weinig of geen sprake meer kan zijn. Zal dus dergelijke manoeuvre, als oefening, werkelijk nut hebben, dan moet het in elkander zetten daarvan zóó zorgvuldig geschied zijn, dat werkelijk op eenige punten leerrijke momenten voorkomen. Dit nu lijkt mij buitengewoon moeielijk (tenzij men altijd gevechten om vastgehouden punten of terreinafscheidingen neemt) en wel moeielijk omdat op zulk een uitgestrekt terrein tal van bijkomende omstandigheden de schoonste berekeningen in de war gooien. Was men niet aan tijd en terrein gebonden, dan zou ik ook zeggen, laten zij hun gang maar gaan, eindelijk zullen ze elkaar wel te pakken krijgen, maar daar dit nu wel het geval is, zou ik de cavaleriemanoevres steeds onder twee leiders, die de hoofdmomenten van den strijd met elkaar besproken hebben, willen doen plaats hebben. Misschien druk ik mij duidelijker uit door te zeggen dat de hoofdleider de plannen van de beide partijcommandanten

in zoodanig verband brengt, dat de gewenschte momenten te voorschijn *moeten* komen.

Ik hoor al zeggen, dat is een flauwe boel, afgesproken werk, nu dat is kinderachtig: Och neen, Mijne Heeren! U zoudt er niets van merken; niemand dan de commandant van iedere partij weet den algemeenen loop. Integendeel, ik wed dat iedereen zeggen zou. „Kijk, dat was nog eens een aardige manoeuvre”, maar daar zou het mij niet om te doen zijn, maar wel dat dergelijke manoeuvre ook als *oefening* zóó nuttig zou zijn, want de commandanten konden het er op toeleggen, dat alle belangrijke kwestieën voor den dag kwamen. Let wel, Mijne Heeren! ik critiseer de tegenwoordige cavalerie-manoeuvres niet, maar als *oefenings*manoeuvres wensch ik alleen mijn denkbeelden in overweging te geven.

Ook zoude ik het slottableau dier manoeuvres eenigszins willen wijzigen. In plaats van, zooals nu geschiedt, de manoeuvre te eindigen op eene daartoe uitgezochte, zooveel mogelijk effen heide, waar gedefileerd wordt voor den leider, zoude ik wel eens in overweging willen geven hiertoe uittekiezen het gemeenste terrein, dat men vinden kan met zooveel mogelijk hindernissen en moeielijkheden, en dan de manoeuvre te laten eindigen met een eskadronsgewijze, onder de oogen van den leider, passeeren van dit terrein, waarin zoo mogelijk een beek of breede natte slooten moeten gevonden worden. Het kon de proef zijn op een oefening, die hoogst nuttig en in ons waterland hoog noodig is.

Na de manoeuvres wensch ik den troep speciaal bezig te houden met flinke militaire marschen, en ik zou het bijv. verplichtend stellen, dat ieder eskadron in het najaar, bijv. 6 marschen maakte van 40, 45, 50, 55, 60 en 65 K. M.

En hiermede, Mijne Heeren, nader ik het einde van mijn taak. Ik heb getracht eene geleidelijke gedachtengang te volgen, omdat ik niets noodzakelijker vind voor onze oefeningen, dan een goeddoordacht en geregeld opklimmend plan, waarnaar gewerkt wordt. Niemand mag dat plan en die geleidelijke opklimming storen, en iedereen, die door zijn rang geroepen is, om het geheel of een gedeelte te inspecteeren, moet dus ook bij

zijne inspectie rekening houden met de periode, waarin de oefening gevorderd is; dat wil zeggen, dat men bijv. in den zomer wel detailoefeningen en pelotonsschool mag zien, maar in het vroege voorjaar geen velddienst of regimentsschool.

En thans, Mijne Heeren, mijn laatste woord. Ontegenzeggelijk is voor ieder bereden korps en dus zeer zeker voor de cavalerie de oefening in het rijden een zeer gewichtige factor. Ik geloof dat onze Nederlandsche cavalerie, wat het individuele rijden aangaat, gerust mag gezien worden, en telkens wanneer ik dan ook bij de manoeuvres onze hussaren over de heide zie rennen, versterkt dit mij in mijne opinie, dat ons wapen degelijke en goede elementen bevat. En toch, Mijne Heeren, is het rijden onze zwakste zijde; ik bedoel het rijden van groote afstanden. Sedert eenige jaren is de groote fout begaan, onze Nederlandsche cavalerie bijna voor elke plaatsverwisseling per trein te vervoeren, en hoe langer hoe meer begint het eene zeldzaamheid te worden, dat de cavalerie nog van hare paarden als vervoermiddel gebruik maakt. Dit is m. i. in de eerste plaats een ramp voor ons wapen, maar in de tweede plaats is het willens en wetens een der beste en schoonste oefeningen voor de cavalerie ongebruikt laten. Neen, Mijne Heeren, niet *in* den trein, maar in galop daar naast behooren onze hussaren, en ik zou het oogenblik gelukkig achten, dat alle vervoer van gezonde militaire paarden per trein ten strengste verboden werd.

Laten wij onze paarden goed voeden, en dus nooit meer den onverstandigen maatregel nemen, om onze arme paarden de zoo zuur verdiende haver te onthouden, zooals dit jaar gedurende de manoeuvres geschied is; laten wij dan die paarden oefenen in het terreinrijden en marscheeren, en dus dat anti-cavaleristische en dure vervoer per spoor voor goed vaarwel zeggen, dan zal onze Nederlandsche cavalerie, ook niettegenstaande hare geringe getalsterkte, zeer zeker nog een roemrijk aandeel kunnen nemen in de verdediging van ons vaderland. (1)

(1) Door de vriendelijkheid van een mijner kameraden, kreeg ik na afloop der lezing inzage van een boekje getiteld: *Nouvelle méthode d'escrime*

De Voorzitter. Mijne Heeren! Terwijl ik voorloopig reeds den geachten spreker dank zeg voor zijn gehouden voordracht, stel ik voor een kwartier pauze te houden, om daarna de discussiën naar aanleiding van het gesprokene te openen.

De vergadering wordt hierop geschorst.

Na de hervatting, opent de Voorzitter de discussiën.

De heer BENTINCK. In den aanvang der rede van den geachten spreker heeft het mij getroffen dat hij, bij het bespreken der winteroefeningen, gezegd heeft dat op het einde van den winter de pelotonscommandant zijn peloton moet afleveren aan den eskadronscommandant. Dit zoude bijna doen denken, dat ieder pelotonscommandant de oefeningen op eigen hand, naar zijne individueele opvatting leidde, en de eskadronscommandant daarop niet moest inwerken. Was dit de bedoeling, dan ben ik het daarmede volstrekt niet eens. Er moet eenheid zijn bij de oefeningen. Wel moet den pelotonscommandant zekere vrijheid worden gelaten, maar de geest van den eskadronscommandant moet hem en het geheele kader bezielen. Daarom is het ook zoo noodig, dat hij de theorieën met het kader, en wel voornamelijk met de onderofficieren, zelf houdt. Door de pelotonscommandanten in zijn geest te doen handelen, het kader als het ware in zijn geest op te voeden, kan de eenheid, de cohesie verkregen worden, welke zoo hoog noodig is om het eskadron zijn hoogsten trap van bruikbaarheid te doen verkrijgen.

De heer WUPPERMANN. Naar aanleiding van hetgeen door den geachten spreker is gezegd over de vervaardiging van oleaten door het kader, wensch ik te doen opmerken, dat het voor dit niet wel mogelijk zal zijn, die te maken op de eenige

à cheval, par le capitaine Dérue, Paris, Lahure 1885. Dit boekje bevat een uitstekende handleiding voor het schermen te paard en is zoo geheel en al in den geest geschreven, waarop ik reeds zoo dikwijls gewezen heb, dat ik niet kan nalaten het aan mijne collega's ter kennisgeving aanbevelen. Met degenonderwijs in de schermzaal en de methode Dérue als toepassing, geloof ik dat wij al een heel eind geholpen zijn.

J. v. d. W.

daartoe beschikbare soort van kaart. Een oleaat namelijk genomen naar de schaal van 1:50000, zal bij de opdrachten aan het kader te geven, door de geringe afmetingen maar weinig waarde hebben. Bovendien wordt door mij de noodzakelijkheid van het maken van talrijke en zeer nauwkeurige schetsen niet ingezien, althans voor onderofficieren. Voor hen kan ik mij slechts twee gevallen denken, waarin het maken eener schets zou kunnen te pas komen, n. l. als een hunner bij uitzondering (bij de cavalerie althans) als veldwachtcommandant moet optreden, of wel wanneer hij — bij totale afwezigheid van officieren, gezonden wordt naar eenig belangrijk punt, bijv. eene brug, met den last eene teekening op vrij groote schaal te maken, die de uit de stafkaart niet te lezen details teruggeeft.

Maar in het eerste geval hecht ik niet aan het teekenen naar eene bepaalde schaal, en doet mijns inziens het niet op eenige graden na nauwkeurig aangeven van een door een paar wegen gemaakten hoek, weinig tot de waarde. De zaak is, dat de lastgever uit de op de schets voorkomende lijnen, en vooral namen, het gekozen punt van opstelling der wacht met toebehooren spoedig op zijne kaart kunne terugvinden. In het tweede zal ook niet de schets, doch wel de uit het bijgeschrevene blijkende toestand van het terrein, (breedte van den overgang, aantal jukken, verdedigbaarheid van omgelegen huizen, enz.), hoofdzaak wezen. Eenige oefening in het opnemen op pas en oog gedurende de winterinstructie, zal naar ik vertrouw de onderofficieren al spoedig de noodige handeling geven in het maken van „militaire en in werkelijkheid mogelijke” schetsen.

De heer MEINDERSMA. Als bewijs van belangstelling in het vele belangwekkende heden avond gehoord, wensch ik enkele opmerkingen te maken betreffende een paar der behandelde onderwerpen.

Een belangrijk punt is zeker het gevecht te voet. De geachte spreker hecht daaraan blijkbaar weinig waarde. Als infanterist wil ik daarover thans geen bepaald oordeel uitspreken. Het is aan de heeren cavaleristen in de eerste plaats om uit te maken, in hoeverre zij die vechtwijze denken toe te passen.

Maar, de heer Van der Wedden heeft de meening uitgesproken, dat de manschappen alleen zouden behoeven te worden geoefend in het schijfschieten, en slechts met het kader een enkele maal het bezetten en versterken van het terrein behoort te worden beoefend.

Ik ben echter van meening, dat de beoefening van het gevecht te voet niet verwaarloosd mag worden, ook al denkt men het weinig toe te passen, en dat voor de cavalerie dergelijke oefeningen van hoog belang zijn. Bij het snel bezetten van een terreinhindernis is het van gewicht, dat de manschappen van boomen en andere voorwerpen vlug gebruik weten te maken tot hun eigen dekking en tot het geven van een steunpunt aan hun geweer. Zij moeten daarin dus worden geoefend, even goed als de infanterist.

Een ander punt, van ondergeschikt belang, maar toch bij den veiligheidsdienst van gewicht, is de opstelling van de veldwacht.

De heer Van der Wedden wenscht kozakkenposten. Ik kan mij daarmede wel vereenigen, doch onder voorwaarde, dat de commandant van zulk een post niet op een gegeven oogenblik wakker geschud behoeft te worden, maar aanvoerder en manschappen steeds waakzaam zijn. Waakzaamheid is een hoofdvereischte bij een veldwacht.

Vermoedelijk is dit gedeelte in de voorstelling der zaak dan ook niet overeenkomstig de juiste bedoeling van den geachten spreker.

Geheel ben ik het met den heer Van der Wedden eens, dat het wenschelijk zou zijn de vedetten te doen afstijgen. Daardoor zal niet alleen het paard worden gespaard, maar ook de man beter zijn dienst kunnen verrichten. Ik zou daarbij nog een stap verder willen gaan, door, zoodra de duisternis invalt, de paarden minstens 50 pas achteruit te brengen bij den kozakkenpost.

Bij nacht is den vedet het oor van meer dienst dan het oog voor de waarneming, en zal hij daarin dikwerf gehinderd worden door het getrappel en geknabbel van zijn paard, indien dit in zijne onmiddellijke nabijheid staat. Het zal dus in het

belang der veiligheid zijn, de paarden achteruit te brengen.

De heer ELAND. Ik wensch den geachten spreker slechts één eenvoudige vraag te doen. Als ik hem goed verstaan heb, dan wenscht hij, dat bij de groote cavalerie-manoeuvres de twee commandanten zullen samenwerken voor één bepaald doel. Maar is het dan niet beter maar één commandant te hebben, die beide partijen in de hand heeft en dus op de gemakkelijkste wijze voor de éénheid kan zorgen en de verlangde samenwerking verzekeren?

De heer VAN DER WEDDEN. In het begin mijner voordracht heb ik gezegd, dat het onderwerp dat ik zou behandelen zoo uitgebreid is, dat ik mij tot het voornaamste zou moeten bepalen, ten einde niet te veel van het geduld mijner geachte hoorders te vergen. Die beperking is dan ook de oorzaak, dat ik hier en daar misschien niet recht duidelijk ben geweest.

Zoo heeft de heer Bentinck begrepen, dat ik de winter-oefeningen van de pelotons geheel onder verantwoordelijkheid der pelotonscommandanten en dus onafhankelijk van den eskadronscommandant wilde doen plaats hebben. Dit is natuurlijk volstrekt mijne bedoeling niet. Integendeel ben ik het geheel met hem eens, dat al de oefeningen onder toezicht en de leiding van den eskadronscommandant moeten plaats hebben; deze laatste zou er evenwel volgens mij alleen voor behoeven te waken, dat die oefeningen geheel naar zijne inzichten en ideeën plaats hebben. In dezen geest heb ik mij dan ook geuit, toen ik iets verder sprak over de oefeningen in de zomermaanden. Dat de eskadronscommandant zooveel mogelijk persoonlijk de opleiding van het kader op zich neemt, acht ook ik zeer wenschelijk.

Door den heer Wuppermann is gezegd, dat hij de noodzakelijkheid van het maken van schetsen niet inziet. Ik ben dat volkomen met hem eens en heb daarom ook reeds gezegd, dat ik ze bijna steeds overbodig acht. Zijn ze echter somtijds noodig, dan beval ik nog liever het gebruik van oleaten aan. Wel heeft de heer Wuppermann gelijk, dat sommige oleaten op de schaal

van 30000, bijv. van veldwachten, zeer klein zullen zijn, maar daar is nu eenmaal niets aan te doen, wijl bij ons alleen oleaten op die schaal bestaanbaar zijn. Men kan het vervaardigen van oleaten evenwel zeer spoedig aan het kader leeren.

Wat de opmerking van den heer Meindersma betreft, dat ik het gevecht te voet in het geheel niet zou willen beoefenen en mij uitsluitend bepalen tot het schijfschieten, meen ik te moeten releveeren, dat het mijne bedoeling is het grootste gedeelte dier oefening tot het kader te beperken en deze te leeren, hoe zij stellingen of terreinen moeten bezetten en verdedigen. Slechts enkele malen wil ik de manschappen aan deze oefening laten deelnemen.

Wat de opmerking betreft, dat ik bij de kozakkenposten heb gesproken van *wakkerschudden* van den korporaal, moet ik erkennen hier in mijne improvisatie een slecht woord gekozen te hebben, daar natuurlijk tegenover den vijand niemand slaapt; mijne bedoeling is dan ook alleen geweest, roepen of waarschuwen van den korporaal, van daar ook dat ik wil hebben, dat die korporaal met zijn manschappen in de *onmiddellijke* nabijheid van den vedet zal blijven, bijv. binnen de 25 pas.

De opmerking dat het wenschelijk zal zijn bij cavalerieveldwachten des nachts het paard van den vedet een eind terug te laten gaan, opdat men beter kunne luisteren, is zeer juist. Ik wil echter nog veel verder gaan en zou de cavalerie, die 's nachts op voorposten moet, de paarden geheel willen doen achterlaten, zoodat zij alsdan geheel als infanterie optreedt.

Aan den heer Eland wensch ik te antwoorden, dat ik wel de ééne hoofdleider wensch te behouden, maar dat ik zou willen dat deze, na de dispositiën der partijcommandanten ontvangen en besproken te hebben, die partijcommandanten in zooverre deelgenoot van zijn plannen en inzichten maakt als noodig is, om den geregelden gang der manoeuvre, geheel en al naar het oorspronkelijke denkbeeld van den leider, mogelijk te maken.

Hij grijpt dus in of spreekt af, bij die enkele momenten of punten, die tot dit welslagen der manoeuvre noodzakelijk

zijn. Bijv. voor een oefening in het verkennen. Twee cavalerie-regimenten zijn op eenige uren afstands van elkaar. Beide krijgen bevel elkaar te laten verkennen. De commandant der eene partij geeft op, ik zal om 7 uur 6 officierspatrouilles uitzenden naar A. B. C. D. E. en F. Die der andere zal er bijv. 5 zenden naar G. H. I. K. en L.

De leider bepaalt nu bijv.: om 8 uur zal de eerste partij de dorpen G. H. I. K. en L. ieder met een eskadron bezetten; deze zullen zich om 11 uur concentreeren bij H. en K. en bijv. om 1 uur bij L., alwaar ze tot 2 uur zullen blijven en daarna inrukken.

Een dergelijke order krijgt de commandant der andere partij in A. B. C. D. E. en F.

Beide partijen krijgen in verzegelden brief de opdracht der tegenpartij. 's Avonds om 7 uur moeten alle patrouilles terug zijn. Op dat uur vereeniging der officieren bij iedere partij, waarbij uit de berichten, die over dag zijn ingekomen en die welke de patrouillecommandanten nog meebrengen, de stellingen en bewegingen des vijands worden gedistilleerd. Is dit geheel afgelopen, dan wordt de verzegelde brief geopend en nagegaan in hoeverre de berichten, en dus de verkenningen, juist zijn geweest.

Gedurende de pauze werd mij door een der heeren de vraag gedaan, of ik mij niet vergiste, toen ik het spoorwegvervoer zoo duur noemde. Het zij mij vergund dat geachte lid opmerken, dat werkelijk dat spoorwegvervoer, behalve zoo hoogst aftekeuren voor ons wapen, ook nog zoo duur er bij is. Bijv. voor een eskadron van 100 paarden, kost een vervoer per trein, over een afstand van $\pm$ 45 kilometer, ongeveer f 200. Diezelfde afstand marcheerende kost niets.

Nemen wij een grooteren afstand, bijv. van 's-Hage naar Zutfen, dat is 144 treinkilometers. Een extra-trein voor 100 paarden kost dan ongeveer f 475. Nu kan de afstand 's-Hage—Zutfen (155 kilometer) toch best in 4 dagen gemarscheerd worden, dus dat zijn 3 nachtkwartieren. Ieder nachtkwartier voor een eskadron van 100 paarden kost aan inkwartiering:

90 man ieder 60 cent, verminderd met 10 cent en het brood	f 40.
100 paarden à 10 cent stalling	- 10.
100 rations fourage (duurder dan in het garnizoen) . .	- 40.
5 officieren inkwartiering	- 5.
Onvoorziene uitgaven	- 5.
Totaal	f 100.

Dus de 3 nachtkwartieren tusschen 's-Hage en Zutphen kosten f 300; de spoortrein evenwel f 475.

Neen, Mijne Heeren, het vervoeren van cavalerie per spoor is, hoe ook beschouwd, steeds een grove fout, tenzij er overwegende redenen van tijd zijn, die dat vervoer motiveeren.

De heer WUPPERMANN. Het is minder om aan te geven, dat het mij aangenaam was van onzen spreker te vernemen, dat ook hij den tijd, te besteden aan het maken van schetsen tot een minimum wil beperken, dan wel om het volgende feit te releveeren, dat ik nog voor een oogenblik het woord heb gevraagd.

Voor zooverre ik weet, is de geachte spreker de eerste, die in het openbaar heeft gewezen op de dikwerf harde, soms officiële beoordeeling, waaraan de divisie-cavalerie bij de najaars-manoeuvres bloot staat. Trouwens tegen het bij die oefeningen ten opzichte der verrichtingen van dat wapen „niet rekening houden met tijd en ruimte” bij dergelijke beoordeeling is reeds in het buitenland herhaaldelijk door Fransche, Duitsche en Oostenrijksche schrijvers geprotesteerd (1). Al ware het dan ook alleen om dien wenk, die zeker zal stemmen tot overdenking, zoo komt den Ritmeester Van der Wedden voor het ter sprake brengen daarvan de dank van het wapen der cavalerie toe.

De heer PEL. Het moge waar zijn, dat de verrichtingen der cavalerie bij de divisie-manoeuvres meermalen eene ondankbare taak waren, en dat de uitslag er van soms minder humaan werd beoordeeld dan men, op grond van den ijver waarmede

(1) Zie o. a. *Revue de Cavalerie* Mei 1885, *Militär Wochenblatt* 27 Dec. 1884 en *Wiener Organ* XXX Band, 103 Hft 1885.

dat wapen zijne taak vervulde, meende te mogen verwachten; toch kan ik den geachten spreker van heden avond niet toegeven dat de handelingen der cavalerie bij die manoeuvres steeds in een ongunstig daglicht werden gesteld, en dat, zooals men uit de bevestiging van sprekers beweren door een anderen spreker zou moeten gelooven, een min gunstig oordeel, over de wijze, waarop de cavalerie bij de manoeuvres van de gecombineerde wapens hare taak vervult, regel zou wezen.

Om te constateeren dat het *geen* regel is, de handelingen der cavalerie bij de manoeuvres verkeerd te beoordeelen of te kleinachten, ook dan niet als de leider of de aanvoerder, wiens taak het is zijn oordeel er over uit te spreken, geen cavalerist is, meen ik te mogen verwijzen o. a. naar het „Algemeen Verslag van de najaarsmanoeuvres der 2^e divisie infanterie in 1881.”

In dit verslag toch treft men, behalve een paar correctieve opmerkingen betreffende de verrichtingen van de cavalerie, slechts waardeering en lof aan over de wijze waarop dit wapen aan zijne verplichtingen heeft voldaan. Men vindt er in vermeld dat de verkenningen, door de cavalerie verricht, over het algemeen voldoende, soms de beste resultaten hadden; dat het kader van de beide escadrons over het algemeen zeer voldoende geoefend was in het lezen van de kaart en in staat om met de kaart als eenige gids in onbekend terrein den weg te vinden; terwijl aan de hussaren van het ordonnans-escadron de meeste lof wordt toegezwaaid wegens de geschiktheid, waarvan zij voor hunne eigenaardige diensttaak, bij hun eerste optreden in hunne bijzondere betrekking hebben doen blijken.

In ditzelfde verslag vindt men nog opgeteekend, dat niet altijd door de brigade-commandanten met de escadronschefs bij de regeling van den door de hussaren te verrichten kondschapdienst in overleg werd getreden, en alzoo aan die chefs het initiatief, dat hun toekomt, werd onthouden. Derhalve zelfs geen schijn van te weinig waardeering van de diensten door de cavalerie bewezen.

Ik heb gemeend te moeten opkomen tegen het denkbeeld dat men zich uit het verhandelde van heden avond zou kunnen vormen, namelijk, dat het een parti pris zou zijn aan de ver-

richtingen der cavalerie bij manoeuvres van de gecombineerde wapens, waarbij de kritiek door een niet-cavalerist wordt uitgeoefend, hare waarde te onthouden of ze onjuist te beoordeelen.

De heer VAN DER WEDDEN. Ik wensch, na hetgeen door den heer generaal Pel gesproken is, nog te constateeren, dat ook in hetgeen ik omtrent het oordeel over de cavalerie bij de infanterie-manoeuvres gezegd heb, geen kwestie was van te denken aan een parti pris. Integendeel wil ik gaarne toegeven dat de kritiek over de handelingen der cavalerie soms veel waars bevat. Maar het is niet minder waar, dat die kritiek ook dikwerf zeer hard is en dat in de meeste verslagen omtrent de manoeuvres de cavalerie geenszins wordt geveild, en de schuld der tekortkomingen zeer dikwijls bij het wapen zelf wordt gezocht, ook wanneer de oorzaken geheel ergens anders te vinden zijn.

De heer VAN DER WIJCK. Mijne Heeren! Een punt uit de belangrijke rede van den heer Van der Wedden wenschte ik nog even te releveeren; niet om het te bestrijden, maar integendeel om er mijne volkomen instemming mede te betuigen en een middel aan de hand te doen, om in zijn geest verbetering te erlangen.

De geachte spreker toonde duidelijk aan, hoe moeielijk ja onmogelijk het in vele gevallen voor den regimentscommandant zal zijn, om in de onmiddellijke nabijheid des vijands al de door het reglement voorgeschreven kommando's om in linie te komen, te doen, en op de uitvoering daarvan te letten.

Ik ben dit volkomen met den heer Van der Wedden eens. De kommandant eener cavalerie-afdeeling *kan* nergens anders het oog op vestigen dan op den vijand, ten einde dien op het juiste oogenblik en zoo onverwachts mogelijk aan te vallen.

Ook zou het kunnen gebeuren dat, ten gevolge van het slecht verrichten van den veiligheidsdienst, die cavalerie-afdeeling zelf den vijand onverwachts tegenover zich zag. Wanneer dan haar kommandant eerst al de door het reglement voorgeschreven kommando's wilde doen om zich in linie te formeeren, zou hij zeker te laat komen als die vijand hem dadelijk aangreep. Hem

zal in dat geval niets anders overblijven, dan de richting aan te geven, waarin men in linie moet komen, en het aan de onder-kommandanten moeten overlaten hun peloton of escadron daar zoo snel mogelijk te brengen. Daarom zou ik het reglement gaarne zien aangevuld met eene bepaling in dezen geest:

„Iedere cavalerie-afdeeling moet geoefend zijn om op het enkele „kommando, signaal of wenk: „naar deze of gene zijde in linie”, „van haar kommandant, zich zoo snel mogelijk in linie te formeeren. Bij deze bewegingen moet zoo weinig mogelijk terrein „naar 's vijands zijde genomen worden, terwijl de wijze van uitvoering in de escadronsschool door de pelotonskommandanten, en in de regimentsschool door de escadronskommandanten „wordt aangegeven, hierbij het reglement zooveel mogelijk als „leiddraad volgende.

„Geen escadron of regiment kan gezegd worden voldoende „geoefend te zijn, wanneer het op deze wijze niet vlug en „ordelijk in linie kan komen.”

Ik heb gezegd.

De Voorzitter. Wanneer thans niemand meer het woord wenscht te voeren, dan rust op mij de aangename plicht aan de Vergadering mede te deelen, dat het Bestuur tot Secretaris-Penningmeester heeft herkozen de heer Schultz van Haegen, die ook verleden jaar met zooveel ijver en nauwkeurigheid die betrekking heeft vervuld.

En eindelijk een woord van dank aan den geachten spreker voor de heldere wijze waarop hij zijne denkbeelden heeft uiteengezet, en voorts aan de overige leden, die aan het debat hebben deelgenomen.

De vergadering wordt hierop gesloten.

De Secretaris,

G. N. H. SCHULTZ VAN HAEGEN.
